

Ўзбекистон Республикаси Президентининг
Фармони

ЎЗБЕКИСТОН RESPUBLIKASINI ЯНАДА РИВОЖЛАНТИРИШ БЎЙИЧА ҲАРАКАТЛАР СТРАТЕГИЯСИ ТЎҒРИСИДА

Мамлакатимизда мустақиллик йилларида амалга оширилган кенг қўламли ислохотлар миллий давлатчилик ва суверенитетни мустаҳкамлаш, хавфсизлик ва ҳуқуқ-тартиботни, давлатимиз чегаралари дахлсизлигини, жамиятда қонун устуворлигини, инсон ҳуқуқ ва эркинликларини, миллатлараро тоғувлик ва диний бағрикенглик муҳитини таъминлаш учун муҳим пойдевор бўлди, халқимизнинг муносиб ҳаёт кечириши, фуқароларимизнинг бунёдкорлик салоҳиятини рўёбга чиқариш учун зарур шарт-шароитлар яратди.

Иқтисодиётда маъмурий-бўйрукбозликка асосланган бошқарув тизимидан мутлақо воз кечилиб, бозор иқтисодиёти босқичма-босқич амалга оширилгани ва пул-кредит сиёсати пухта ўйлаб олиб борилгани макроиқтисодий барқарорлиқни, иқтисодиётнинг юқори суръатлар билан ўсишини, инфляцияни прогноз кўрсаткичлари даражасида сақлаб қолишни таъминла-

ди ҳамда кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик, фермерлик ҳаракатини ривожлантириш учун кенг имкониятлар ва қулай шароитлар яратилишига хизмат қилди.

Айни вақтда мамлакатимиз босиб ўтган тараққиёт йўлининг чуқур таҳлили, буғунги кунда жаҳон бозори конъюктураси кескин ўзгариб, глобаллашув шароитида рақобат тобора кучайиб бораётгани давлатимизни янада барқарор ва жадал суръатлар билан ривожлантириш учун мутлақо янгича ёндашув ҳамда тамойилларни ишлаб чиқиш ва рўёбга чиқаришни тақозо этмоқда.

Олиб борилаётган ислохотлар самарасини янада ошириш, давлат ва жамиятнинг ҳар томонлама ва жадал ривожланиши учун шарт-шароитлар яратиш, мамлакатимизни модернизация қилиш ҳамда ҳаётнинг барча соҳаларини либераллаштириш бўйича устувор йўналишларни амалга ошириш мақсадида:

1. Аҳоли ва тадбиркор-

ларни ўйлантираётган долзарб масалаларни ҳар томонлама ўрганиш, амалдаги қонунчилик, ҳуқуқни қўллаш амалиёти ва илгор хорижий тажрибани таҳлил қилиш, шунингдек кенг жамоатчилик муҳокамаси натижасида ишлаб чиқилган ҳамда қуйидагиларни назарда тутадиган **2017—2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегияси** (кейинги ўринларда — Ҳаракатлар стратегияси) 1-иловага мувофиқ тасдиқлансин:

(Давоми 2-бетда.)

ТИББИЁТ СОҲАСИНИ ЗАМОН ТАЛАБИ ДАРАЖАСИДА ТАКОМИЛЛАШТИРИШ ИНСОН МАНФААТЛАРИНИ ТАЪМИНЛАШГА ХИЗМАТ ҚИЛАДИ

Президентимиз Шавкат Мирзиёев 2017 йил 5 январь кuni соғлиқни сақлаш соҳаси мутахассислари билан учрашиб, ушбу тизимни такомиллаштириш, муаммо ва камчиликларни бартараф этиш бўйича кўрсатмалар берган эди. Халқимиз саломатлиги, айниқса, ёш авлод келажига дахлдор бу соҳа Президентнинг доимий эътиборида бўлишини алоҳида таъкидлаганди.

Давлатимиз раҳбари мамлакатимиз ҳудудларига сафари чоғида қишлоқ врачлик пунктлари ва клиникаларда бўлиб, шифокор ва беморлар билан мулоқот қилмоқда. Бу Президентимизнинг мазкур соҳага — халқимиз саломатлигига доимий эътиборидан далолат беради.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев раислигида 7 февраль кuni 5 январьдаги мажлисда белгиланган вазифалар ижроси, соғлиқни сақлаш тизимидаги муаммолар ва соҳанинг ривожланиш истиқболларига бағишланган видеоселектор йиғилиши бўлиб ўтди.

Мажлисда тегишли вазирлик ва идоралар раҳбарлари, олий тиббиёт ўқув юртлири ректорлари, республика ихтисослаштирилган тиббиёт марказлари директорлари, Қорақалпоғистон Республикаси Жўқорғи

Кенгеси раиси, вилоятлар, Тошкент шаҳри, туман ва шаҳарлар ҳокимлари, соғлиқни сақлаш муассасалари раҳбарлари иштирок этди.

Давлатимиз раҳбари соғлиқни сақлаш тизимидаги муаммоларни чуқур таҳлил қилиб, уларни бартараф этиш юзасидан амалга оширилаётган ишлар самардорлиги, раҳбарлар масъулияти ва шахсий жавобгарлиги хусусида атрафлича тўхталди.

Президентимиз таъкидлаганидек, кўрилаётган чора-тадбирларга қарамай, жойларда тиббиёт соҳасидаги вазиятни ўзгартириш ишлари талаб даражасида олиб борилмапти. Буни аҳолидан Халқ қабулхоналари ва Президентнинг Виртуал қабулхонасига келиб тушаётган кўплаб ариза ва шикоятлар тасдиқлаб турибди.

(Давоми 4-бетда.)

9-fevral — Alisher Navoiy tavallud topgan kun

Юксак маънавият дарғаси

Инсондаги билиш жараёни, аввало, ўз-ўзини инсонийлик қиёфасида танишдан бошланади. Ботинда жамланган инсонийлик қиёфаси ўчиб кетмаслиги учун одамга тафаккур ва хотира ато этилган. Тафаккур ҳар кимга умрининг энг сўнгги нафасигача ҳамроҳ бўлади. Баъзида айрим одамлар ўз тафаккур тарзини ташқи омиллар таъсирига боғлаб муҳокама этади. Тўғри, инсон ўзига ташқаридан берилган баҳоларга бепарқ бўлмайди. «Атрофдагилар мен ҳақимда қандай фикрда экан, кимга қайси фазилатим манзур», деган ҳаёлга боради. Негадир «Кимга қайси нуқсоним ёқмайди?», деб ўйламайди. Гоҳо «Ким менга ёмон баҳо беради, мени ёқтирмайди?», дея ҳам фикр юртади. Ушбу жумбоқ барча одамда кузатиладиган руҳий-пинҳоний, маънавий-психологик ҳолатдир. Ота-оналар тўғри йўл кўрсатиш мақсадида ахлоққа оид китобларни ўғил-қизларига мажбуран ўқитади. Эзулик сари ташланган одимларнинг энг тўғри ва энг яхши натижавийси Алишер Навоий қалбини англашдир. Ёш шоирлар Наво-

ийдан қалам чархлашни ўрганиши мумкин. Файласуфлар шоир асарларини ўқиб, тасаввуфий-фалсафий сирларни кашф этишга уринишди. Оддий одам Навоийдан одамийлик сабоқларини олади.

Ҳазратнинг фалсафий асарларида билдирилган фикрлар башариётга берилган энг яхши ҳаётий дастуриламал саналади. Асарларидаги фикрлари бир тарафдан насихатга ўшаб кўринади, аслида улар айнан одамлар ўзлари тўғрисида билишни хоҳлаган саволларга жавоб бўлувчи улкан ҳикматлар ҳазинасидир. «Маҳбуб ул-қулуб» асарига айтиладики, «Оламдаги ҳамма одамлар ўзларини ўзлари севадилар; уларнинг сўзлари ҳам ўзларига жуда ёқимли туюлади. Башар жинсида бўлган бу сифат — уларнинг жоҳиллигига далолатдир, нафслари эса беихтиёр шу даъво билан машғул». Навоий фикрича, ўзига маҳлиёлик, ўзига юқори баҳо бериш ва манмансираш яхши одат эмас. Агар инсон ўзига юқори баҳо берса, тақабурлик қилган бўлади. Бу эса одамийликдан узоқлаштириб, худбинлик томон етаклайди.

(Давоми 8-бетда.)

Қадриятлар бешиги

«Маҳалла» хайрия жамоат фонди, Халқ таълими, Олий ва ўрта махсус таълим, Маданият ва спорт ишлари вазирликлари «Қамолот» ёшлар ижтимоий ҳаракати ва бошқа бир қатор ҳамкор ташкилотлар томонидан ўтказилаётган «Маҳалла — менинг тақдиримда» кўрик-танловининг Қашқадарё вилояти босқичи бўлиб ўтди.

Жамшид НОРҚОБИЛОВ (ЎЗА) олган сурат.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони

ЎЗБЕКИСТОН RESPUBLIKASINI ЯНАДА РИВОЖЛАНТИРИШ БЎЙИЧА ҲАРАКАТЛАР СТРАТЕГИЯСИ ТЎҒРИСИДА

(Давоми. Боши 1-бетда.)

давлат ва жамият қурилишини тақомиллаштиришга йўналтирилган демократик ислохотларни чуқурлаштириш ва мамлакатни модернизация қилишда парламентнинг ҳамда сиёсий партияларнинг ролини янада кучайтириш, давлат бошқаруви тизимини ислох қилиш, давлат хизматининг ташкилий-ҳуқуқий асосларини ривожлантириш, "Электрон ҳукумат" тизимини тақомиллаштириш, давлат хизматлари сифати ва самарасини ошириш, жамоатчилик назорати механизмларини амалда татбиқ этиш, фуқаролик жамияти институтлари ҳамда оммавий ахборот воситалари ролини кучайтириш;

қонун устуворлигини таъминлаш ва суд-ҳуқуқ тизимини янада ислох қилишга йўналтирилган суд ҳоқимиятининг чинакам мустақиллигини ҳамда фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини ишончли ҳимоя қилиш кафолатларини мустаҳкамлаш, маъмурий, жиноят, фуқаролик ва ҳўжалик қонунчилигини, жиноятчиликка қарши курашиш ва ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш тизими самарасини ошириш, суд жараёнида тортишув тамойилини тўлақонли жорий этиш, юридик ёрдам ва ҳуқуқий хизматлар сифатини тубдан яхшилаш;

иктисодиётни янада ривожлантириш ва либераллаштиришга йўналтирилган макроиктисодий барқарорликни мустаҳкамлаш ва юқори иқтисодий ўсиш суръатларини сақлаб қолиш, миллий иқтисодиётнинг рақобатбардошлигини ошириш, қишлоқ ҳўжалигини модернизация қилиш ва жадал ривожлантириш, иқтисодиётда давлат иштирокини камайитириш бўйича институционал ва таркибий ислохотларни давом эттириш, хусусий мулк ҳуқуқини ҳимоя қилиш ва унинг устувор маъқени янада кучайтириш, кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик ривожини рағбатлантириш, ҳудудлар, туман ва шаҳарларни комплекс ва мутаносиб ҳолда ижтимоий-иктисодий тараққий эттириш, инвестициявий муҳитни яхшилаш орқали мамлакатимиз иқтисодиёти тармоқлари ва ҳудудларига хорижий сармояларни фаол жалб этиш;

ижтимоий соҳани ривожлантиришга йўналтирилган аҳоли бандлиги ва реал даромадларини изчил ошириб бориш, ижтимоий ҳимояси ва соғлигини сақлаш тизимини тақомиллаштириш, хотин-қизларнинг ижтимоий-сиёсий фаоллигини ошириш, арзон уй-жойлар барпо этиш, йўл-транспорт, муҳандислик-коммуникация ва ижтимоий инфратузилмаларни ривожлантириш ҳамда модернизация қилиш бўйича мақсадли дастурлар-

ни амалга ошириш, таълим, маданият, илм-фан, адабиёт, санъат ва спорт соҳаларини ривожлантириш, ёшларга оид давлат сиёсатини тақомиллаштириш;

ҳавфсизлик, миллатлараро тотувлик ва диний бағрикенгликни таъминлаш, чуқур ўйланган, ўзаро манфаатли ва амалий рўҳдаги ташқи сиёсат юритишга йўналтирилган давлатимиз мустақиллиги ва суверенитетини мустаҳкамлаш, Ўзбекистоннинг ён-этрофида ҳавфсизлик, барқарорлик ва аҳил қўшничилик муҳитини шакллантириш, мамлакатимизнинг халқаро нуфузини мустаҳкамлаш.

2. Куйидагилар:

2017—2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналишини бўйича Ҳаракатлар стратегиясини амалга ошириш бўйича Миллий комиссия 2-иловага мувофиқ;

Ҳаракатлар стратегиясида назарда тутилган Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг устувор йўналишларини амалга ошириш бўйича комиссиялар 3—7-иловаларга мувофиқ тузилсин.

3. Белгилаб қўйилсинки:

Ҳаракатлар стратегиясини ўз вақтида ва самарали амалга ошириш барча давлат ҳоқимияти ва бошқаруви органлари ҳамда уларнинг мансабдор шахслари фаолиятининг бирламчи вазифаси ва бош устувор йўналиши ҳисобланади;

Ҳаракатлар стратегияси беш босқичда, юртимизда йилларга берилдиган номлардан келиб чиқиб, ҳар бир йил бўйича давлат дастурлари қабул қилинишини назарда тутган ҳолда амалга оширилади.

4. 2017 йил Ўзбекистон Республикасида "Халқ билан мулоқот ва инсон манфаатлари йили" деб эълон қилингани маълумот учун қабул қилинсин.

2017—2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегиясини "Халқ билан мулоқот ва инсон манфаатлари йили"да амалга оширишга оид Давлат дастури (кейинги ўринларда — Давлат дастури) 8-иловага мувофиқ тасдиқлансин.

5. Ҳаракатлар стратегиясида назарда тутилган Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг устувор йўналишларини амалга ошириш бўйича комиссиялар зиммасига Давлат дастурига киритилган тадбирлар тўлиқ, ўз вақтида ва сифатли бажарилишини ташкил этиш ва назорат қилиш, шунингдек Ҳаракатлар стратегиясини 2018—2021 йилларда амалга ошириш бўйича тегишли йил-

лик давлат дастурлари лойиҳаларини тайёрлаш вазифаси юклансин.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Мақамаси Ҳаракатлар стратегиясида назарда тутилган Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг устувор йўналишларини амалга ошириш бўйича комиссиялар билан биргаликда давлат ва ҳўжалик бошқаруви органлари, маҳаллий давлат ҳоқимияти органлари, нодавлат нотижорат ташкилотларининг Давлат дастурида назарда тутилган тадбирларни амалга ошириш бўйича фаолияти мувофиқлаштириб борилишини, шунингдек унинг жойларда ижро этилиши устидан тизимли назоратни таъминласин.

Белгилаб қўйилсинки, Давлат дастури бажарилишининг бориши тўғрисидаги умумлаштирилган ахборот Ҳаракатлар стратегиясида назарда тутилган Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг устувор йўналишларини амалга ошириш бўйича комиссиялар томонидан ҳар чорақда Ўзбекистон Республикаси Президенти девонига тақдим этиб борилади.

6. Давлат дастурида назарда тутилган тадбирларни амалга ошириш учун масъул давлат органлари ва ташкилотлар қуйидагиларга алоҳида эътибор қаратсин:

жисмоний ва юридик шахсларнинг мурожаатлари билан ишлаш тизимини тубдан тақомиллаштириш, аҳоли билан очиқ мулоқотни йўлга қўйиш янги, самарали механизм ва усулларини жорий этиш, мансабдор шахсларнинг аҳоли олдида ҳисобот бериши тизимини амалда татбиқ этиш, шу асосда халқнинг давлат ҳоқимиятига бўлган ишончини мустаҳкамлашга;

жисмоний ва юридик шахсларнинг мурожаатларини кўриб чиқишда бюрократик тўсиқ ва говлар яратилишига, аҳоли билан мулоқот жараёнининг кампаниябозликка айланишига йўл қўймасликка;

Давлат дастури доирасида ўтказилаётган тадбирларнинг очиклиги, уларда фуқаролар, барча даражадаги давлат ҳоқимияти вакиллик органлари депутатлари, нодавлат нотижорат ташкилотлари, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари, нурунийлар, хотин-қизлар, ёшлар, ижодий ва илмий муассасалар вакилларининг кенг иштирок этишига.

7. Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги Давлат дастурида назарда тутилган норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар лойиҳаларининг сифатли ва ўз вақтида ишлаб чиқиши, келиши-

ши ва киритилиши устидан мониторинг қилиш ҳамда унинг натижалари тўғрисида Ўзбекистон Республикаси Президенти девони ва Вазирлар Мақамасига ҳар чорақда ахборот бериб бориши таъминласин.

8. Ўзбекистон Миллий ахборот агентлиги, Ўзбекистон Миллий телерадиокомпанияси, Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлиги оммавий ахборот воситаларини жалб этган ҳолда, шунингдек Ўзбекистон мустақил босма оммавий ахборот воситалари ва ахборот агентликларини қўллаб-қувватлаш ва ривожлантириш жамоат фонди, Электрон оммавий ахборот воситалари миллий ассоциацияси, Ўзбекистон нодавлат нотижорат ташкилотлари миллий ассоциацияси билан ҳамкорликда:

мазкур Фармоннинг мақсад ва вазифаларини оммавий ахборот воситаларида, шу жумладан Интернет тармоғида кенг шарҳлаб борилишини, унинг демократик ислохотларни чуқурлаштиришга, кучли фуқаролик жамиятини шакллантиришга, шунингдек инсон ҳуқуқ ва эркинликларини ҳимоя қилиши таъминлаш, аҳоли фаровонлигини ошириш, фуқароларнинг ҳаётий муаммо ва эҳтиёжларини ҳал этиш, жамиятда қонун устуворлиги, қонунийлик ва адолат, мамлакатимизда тинчлик-осойишталик, миллатлараро ва фуқаролараро тотувлиқни қарор топтириш мақсадида давлат органларининг аҳоли билан очик, тўғридан-тўғри мулоқотини кучайтиришга йўналтирилганини жамоатчиликка тушунтирилишини;

Давлат дастури доирасида амалга оширилаётган чора-тадбирларнинг бориши ва натижалари тўғрисидаги ҳолис, тўлиқ маълумот аҳолига тезлик билан етказилишини таъминласин.

9. Ўзбекистон Республикаси Ташқи ишлар вазирлиги Ҳаракатлар стратегиясида назарда тутилган Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг устувор йўналишларини амалга ошириш бўйича комиссияларга ривожланган хорижий мамлакатларнинг ижтимоий-сиёсий ва социал-иктисодий тараққий тажрибасини, зарур бўлганда, халқаро, хорижий ҳукумат ва ноҳукумат ташкилотлари вакилларини жалб қилган ҳолда, ўрганишда қўмақласин.

10. Мазкур Фармоннинг ижросини назорат қилиш Ўзбекистон Республикасининг Бош вазири А.Н.Арипов ва Ўзбекистон Республикаси Президентининг давлат масъулаҳатчилари зиммасига юклансин.

Ўзбекистон Республикаси
Президенти

Ш.МИРЗИЁЕВ

Тошкент шаҳри,
2017 йил 7 февраль

Ўзбекистон Республикаси Президентининг "Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегияси тўғрисида"ги Фармонига шарҳ

Мустақиллик йилларида мамлакатда ҳуқуқий демократик давлат, кучли фуқаролик жамияти қуришга, эркин бозор муносабатларига ва хусусий мулк устуворлигига асосланган иқтисодиётни ривожлантиришга, халқ осойишта ва фаровон ҳаёт кечириши учун шарт-шароитлар яратишга, халқаро майдонда Ўзбекистон-

нинг муносиб ўрин эгаллашига қаратилган комплекс чора-тадбирлар амалга оширилди. Босиб ўтилган йўл ва орттирилган тажрибани хolisона баҳолашдан, мустақиллик йилларида эришилган ютуқларни тahlil қилишдан ҳамда зamon талабларидан келиб чиққан ҳолда, oldimизда демократик ислохотларни янада чуқурлаш-

тириш ва мамлакат тараққий-дини жадаллаштиришнинг муҳим устуворликларини ҳамда аниқ марраларини белгилаш вазифаси тurgan эди.

Мазкур вазифани амалга ошириш йўлида аҳолининг кенг қатламлари, жамоатчилик ва ишбилармон доиралар вакиллари, давлат органларининг раҳбарлари ва мутахас-

сислари билан амалий суҳбат ҳамда муҳокамалар олиб борилди, шунингдек амалдаги қонун ҳужжатлари, миллий ва халқаро ташкилотларнинг ахборот-таҳлилий материаллари, маърузалари, тавсиялари ва шарҳлари ўрганилди, ривожланган хорижий мамлакатлар тажрибаси таҳлил қилинди.

Келиб тушган таклифларни жамлаш, чуқур ўрганиш ҳамда умумлаштириш асосида Ўзбекистон Республикаси Президентининг "Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегияси тўғрисида"ги Фармони лойиҳаси ишлаб чиқилиб, у билан:

(Давоми 3-бетда.)

2017-yil 8-fevral, № 11 (8972)

Ўзбекистон Республикаси Президентининг "Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегияси тўғрисида"ги Фармонида шарҳ

(Давоми. Боши 2-бетда.)

2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегияси (кейинги ўринларда – Ҳаракатлар стратегияси);

Ҳаракатлар стратегиясини "Халқ билан мулоқот ва инсон манфаатлари йули"да амалга оширишга оид Давлат дастури (кейинги ўринларда – Давлат дастури) тасдиқланди.

Лойиҳаларни тайёрлаш давомида аҳолининг кенг қатламлари орасида қизгин муҳокамалар олиб борилди. Лойиҳалар муҳокама учун турли ахборот майдонларига жойлаштирилди, уларнинг натижасида кўплаб таклиф ва мулоҳазалар келиб тушди. Фуқаролар сиёсий-ҳуқуқий борада юксак фаоллик кўрсатиб, олиб борилган ислохотларга алоҳида қизиқиш ва дахлдорликни намойён қилдилар.

Хусусан, лойиҳаларнинг "Қонун ҳужжатлари таъсири ни баҳолаш тизими" порталида йўлга қўйилган жамоатчилик муҳокамаси натижалари бўйича 1 310 та таклиф ва мулоҳаза келиб тушиб, улар асосида Давлат дастурининг 41 та банди қайта кўриб чиқилди.

Шу билан бирга, 2017 йил 23–27 январь кунлари Тошкент шаҳрида медиа-хафталик ва халқаро дарава суҳбатли ташкил этилиб, уларда 1 300 дан ортиқ мутахассис ва эксперт, жамоатчиликнинг, оммавий ахборот воситаларининг, дипломатик корпус ва халқаро ташкилотларнинг, шунингдек Ўзбекистонда фаолият юритаётган йирик хорижий инвесторларнинг вакиллари иштирок этишди.

Ҳаракатлар стратегиясига Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев томонидан сайловли жараёни, жамоатчилик, ишбилармон доиралар вакиллари ҳамда давлат органлари билан учрашувлар чоғида билдирилган мамлакатни ижтимоий-сиёсий, социал-иқтисодий, маданий-гуманитар ривожлантиришнинг концептуал масалалари киритилди.

Ҳаракатлар стратегиясининг мақсади олиб борилган ислохотлар самарадорлигини тубдан оширишдан, давлат ва жамиятнинг ҳар томонлама ва жадал ривожланишини таъминлаш учун шарт-шароитлар яратишдан, мамлакатни модернизациялаш ва ҳаётнинг барча соҳаларини эркинлаштиришдан иборатдир.

Хусусан, мамлакатни ривожлантиришнинг қуйидаги 5 та устувор йўналиши белгиланган:

1. Давлат ва жамият қурилишини такомиллаштириш;
2. Қонун устуворлигини таъминлаш ва суд-ҳуқуқ тизимини янада ислоҳ қилиш;
3. Иқтисодиётни янада ривожлантириш ва либераллаштириш;
4. Ижтимоий соҳани ривожлантириш;

5. Хавфсизлик, миллатлараро тотувлик ва диний бағрикенгликни таъминлаш, чуқур ўйланган, ўзаро манфатли ва амалий руҳдаги ташкилий сиёсат юритиш.

Мазкур йўналишларнинг ҳар бири мамлакатдаги ислохотларни ва янгиланишларни янада чуқурлаштиришга оид аниқ бўлимлардан иборат.

Ҳаракатлар стратегиясини беш босқичда амалга ошириш назарда тутилмоқда, бунда йилларга бериладиган номларга мувофиқ ҳар йили уни амалга ошириш бўйича Давлат дастури тасдиқланади.

Давлат дастурининг **"Давлат ва жамият қурилишини такомиллаштириш"** деб номланган биринчи йўналишини амалга оширишда давлат ҳокимияти тизимида Олий Мажлисининг ролини кучайтириш, қонун ижодкорлиги фаолиятининг сифатини тубдан яхшилаш, давлатнинг ҳаётда сиёсий партияларнинг ролини кучайтириш назарда тутилган.

Давлат бошқарувини такомиллаштириш, энг аввало давлат хизматини ислоҳ қилиш, иқтисодиётда давлат бошқарувини камайитириш, давлат ва хусусий секторларнинг ўзаро фойдали ҳамкорлигининг замонавий шакллари, "Электрон ҳуқумат" тизимини ривожлантириш бўйича чора-тадбирларни амалга ошириш режалаштирилган.

Халқ билан самарали мулоқотни таъминлаш Давлат дастурининг энг муҳим ва долзарб вазифаларидан бири бўлди. Шу муносабат билан жамоатчилик назоратини такомиллаштириш, нодавлат нотижорат ташкилотларини, оммавий ахборот воситаларини янада ривожлантириш, шунингдек маҳаллаларнинг жамият ҳаётдаги ролини кучайтириш назарда тутилмоқда.

Давлат дастурининг **иқтисодиётни ривожлантириш** қонун устуворлигини ва суднинг чинакам мустақиллигини таъминлаш чора-тадбирларини назарда тутди. Жумладан, қарорлар қабул қилишда судлар мустақиллигини таъминлаш керак бўлган Олий суд кенгашини тузиш, профессионал судьялар корпусини шакллантириш, судьяларнинг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилишга доир чора-тадбирларни амалга ошириш режалаштирилмоқда.

Маъмурий судларни, ҳужжатли судлари тизимида минтақавий апелляция судларини тузиш, судья ёрдамчиси лавозимини таъсис этиш орқали судларни келгусида иқтисослаштириш ва уларнинг девонини мустақамлаш назарда тутилмоқда.

Сансалорликка ва ишларнинг кўриб чиқилиши судлар томонидан асоссиз чўзиб юборилишига йўл қўямаслик мақсадида процессуал қонун ҳужжатларини такомиллаштириш, қўйи инстанция судларининг камчиликларини мустақил бартараф этиш ва

узил-кесил қарор қабул қилиш юзасидан юқори суд инстанцияларининг ваколатларини кенгайтириш режалаштирилмоқда.

Ушбу йўналиш доирасида барча ҳуқуқни муҳофаза қилиш ва назорат органлари, давлат ҳамда ҳўжалик бошқаруви органлари, маҳаллий давлат ҳокимияти органлари раҳбарларининг халқ билан бевосита мулоқотини йўлга қўйиш чора-тадбирларини рўйбга чиқариш, аҳоли уларга эркин муноajat эти олишини таъминлаш, жисмоний ва юридик шахсларнинг ҳуқуқлари ҳамда эркинликларини бузилганлиги тўғрисидаги муноajatларнинг, хабарларнинг ўз вақтида олинишини таъминлаш назарда тутилмоқда.

Ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш тизимида, жиноятчиликка қарши курашиш ва жамоат тартибини сақлаш бўйича ички ишлар органларининг фаолиятини тубдан такомиллаштиришга алоҳида эътибор қаратилди.

Шунингдек ушбу йўналиш 2018–2021 йилларда жиноят ва жиноят-процессуал қонун ҳужжатларини янада такомиллаштириш концепциясини ишлаб чиқиш, суд, ҳуқуқни муҳофаза қилиш ва назорат органлари ходимларини ўқитиш, танлаш ва жой-жойига қўйиш тизимини такомиллаштириш, муноajatларни мунтазам таҳлил қилиш ҳамда вақти-вақти билан унинг натижаларини эълон қилиб боришни, адвокатурани ривожлантиришни, нотариат тизимини ва ФХДЭ органларини ислоҳ қилишни ҳам ўз ичига олади.

"Иқтисодиётни янада ривожлантириш ва либераллаштириш" деб номланган учинчи йўналишда кўрсатилган чора-тадбирларини рўйбга чиқариш учун миллий валюта ва нархларнинг барқарорлигини таъминлаш, валютани тартибга солишни эълон қилиш бозор механизмларини босқичма-босқич жорий этиш, маҳаллий бюджетларнинг даромад базасини кенгайтириш, ташки иқтисодий алоқаларни кенгайтириш, экспортга мўлжалланган маҳсулот ва материаллар ишлаб чиқариш учун замонавий технологияларни жорий этиш, транспорт-логистика инфратузилмасини, тадбиркорликни ривожлантириш ҳамда хорижий инвесторлар учун инвестициявий жозибадорликни ошириш, солиқ маъмуричилигини яхшилаш, банк фаолиятини тартибга солишни замонавий принциплари ва механизмларини жорий этиш, кўп тармоқли фермер ҳўжалиқларини ривожлантириш, шунингдек туризм индустриясини жадал ривожлантириш назарда тутилмоқда.

Шунингдек ушбу йўналиш хусусий мулкни, молия бозорини ҳимоя қилиш, қишлоқ ҳўжалигини модернизациялаш, заргарлик соҳасини ривожлантириш, айрим миллий корпорацияларни акцияларини (IPO) нуфузли хорижий фонд биржаларига дастлабки тарз-

да жойлаштиришга тайёргарлик кўриш чора-тадбирларини ҳам ўз ичига олади.

2017–2021 йилларда умумий қиймати 40 миллиард АҚШ доллари миқдоридagi 649 та инвестиция лойиҳасини назарда тутуви тармоқ дастурларини рўйбга чиқариш режалаштирилмоқда. Натижада кейинги 5 йилда sanoat маҳсулотини ишлаб чиқариш 1,5 барабар, унинг ялли ички маҳсулотдаги улуши 33,6 фоиздан 36 фоизгача, қайта ишлаш тармоғи улуши 80 фоиздан 85 фоизгача ошади.

"Ижтимоий соҳани ривожлантириш" деб номланган тўртинчи йўналиш аҳоли бандлигини ошириш, фуқароларни ижтимоий ҳимоя қилиш ва уларнинг саломатлигини сақлаш, йўл-транспорт, муҳандислик-коммуникация ҳамда ижтимоий инфратузилмани ривожлантириш ва модернизациялаш, аҳолини электр энергия, газ билан таъминлашни яхшилаш, аҳолининг муҳожир катламларига кўрсатилган ижтимоий ёрдам сифатини ошириш, хотин-қизларнинг ижтимоий-сиёсий ҳаётдаги мақомини ошириш, соғлиқни сақлаш соҳасини ислоҳ қилиш, мактабгача таълим муассасаларининг қулайлигини таъминлаш, умумий ўрта таълим, ўрта махсус ва олий таълим сифатини яхшилаш ҳамда уларни ривожлантириш чора-тадбирларини амалга оширишни назарда тутди.

Хусусан, ҳудудларни ҳар томонлама ривожлантириш бўйича қарийб 25 мингта инвестиция лойиҳасини рўйбга чиқариш ҳисобига 256,4 минг иш ўрни ташкил этиш орқали аҳолини иш билан таъминлаш дастурларини тўлиқ ижро этиш назарда тутилган. Ишсизлик даражаси энг юқори бўлган минтақаларда 46,8 минг янги иш ўрни ташкил этиш, тадбиркорлик фаолиятини бошлаш учун таълим муассасаларининг 10 минг нафар битирувчисига кредитлар ажратиш режалаштирилмоқда.

Катта ёшли авлодни қўллаб-қувватлаш, ижтимоий нафақалар бериш тартибини такомиллаштириш, соғлиқни сақлаш соҳасини ислоҳ қилиш чора-тадбирлари киритилган. Жумладан, 78 та туман тиббиёт бирлашмасини, 7 та шаҳар ва 2 та вилоят кўп тармоқли тиббиёт марказини қайта қуриш, тез тиббий ёрдам хизматини 1200 та махсус автотранспорт билан таъминлаш режалаштирилмоқда.

Қишлоқ жойларда 15 мингта арзон уй-жой, 415 километрлик сув таъминоти қувурлари, 316 километрлик газ таъминоти қувурлари ва 291 километрлик ички йўллар қуриш режалаштирилган. Аҳолига транспорт хизматлари кўрсатиш сифатини яхшилаш мақсадида 86 та янги автобус йўналишини жорий этиш ва 537 та замонавий автобус харид қилиш назарда тутилмоқда.

"Хавфсизлик, миллатлараро тотувлик ва диний бағрикенгликни таъминлаш, чуқур ўйланган, ўзаро манфаатли ва амалий руҳдаги ташкилий сиёсат юритиш" деб номланган бешинчи йўналиш доирасида республиканинг конституциявий тузумини, суверенитетини, ҳудудий яхлитлигини ҳимоя қилишга доир чора-тадбирларини рўйбга чиқариш ички маҳсулотдаги соҳасида ахборот, норматив-ҳуқуқий асослар тизимини такомиллаштириш, аҳолини фақулдода вазиятлардан хабардор қилиш тизимини ташкил этиш ва ривожлантириш, Орол фожиясининг оқибатларини юмшатиш, шунингдек Миллатлараро муносабатлар соҳасидаги сиёсатнинг устувор йўналишлари концепциясини ҳамда Диний соҳадаги давлат сиёсати концепциясини ишлаб чиқиш назарда тутилмоқда.

Шу билан бирга, хорижий ҳамкорлар билан сиёсий-дипломатик соҳадаги ҳамкорликни ривожлантиришга доир "Йўл хариталари"ни ишлаб чиқиш, Ўзбекистоннинг хорижий ҳамкорлар билан 2017 йилга мўлжалланган савдо-иқтисодий, инвестициявий, технологик ва молиявий-техник ҳамкорлигини тубдан ривожлантириш ва кенгайтириш режалаштирилмоқда.

Давлат дастурининг юқорида қайд этилган барча чора-тадбирларини амалга оширишга 37,7 триллион сўм ва 8,3 миллиард АҚШ доллари йўналтирилади.

Келгуси беш йилда мамлакатни ривожлантиришнинг стратегия ва устувор йўналишларини белгилаш мақсадида Фармон асосида, Ўзбекистон Республикаси Президенти бошчилигида Ҳаракатлар стратегиясини амалга ошириш бўйича Миллий комиссия тузилмоқда.

Давлат дастурига киритилган тадбирлар тўлиқ, ўз вақтида ва сифатли бажарилишини назорат қилиш Ҳаракатлар стратегиясини амалга ошириш бўйича Миллий комиссия тузилмоқда.

Давлат дастурига киритилган тадбирлар тўлиқ, ўз вақтида ва сифатли бажарилишини назорат қилиш Ҳаракатлар стратегиясини амалга ошириш бўйича Миллий комиссия тузилмоқда.

Ҳаракатлар стратегиясининг амалга оширилиши Ўзбекистон Республикасининг мамлакатини ислоҳ қилиш ва модернизациялаш, ривожланган бозор иқтисодиётига асосланган ҳуқуқий демократик давлат, қучли фуқаролик жамияти барпо этиш, қонун устуворлигини, хавфсизлик ва ҳуқуқ-тартибни, давлат чегараларининг дахлсизлигини, жамиятда миллатлараро тотувлик ва диний бағрикенгликни таъминлаш йўлидаги шахдам ҳаракатларига янги куч бағишлайди.

ТИББИЁТ СОҲАСИНИ ЗАМОН талаби даражасида ТАКОМИЛЛАШТИРИШ ИНСОН МАНФААТЛАРИНИ ТАЪМИНЛАШГА ХИЗМАТ ҚИЛАДИ

(Давоми. Боши 1-бетда.)

Бирламчи тиббиёт муассасалари, айниқса, қишлоқ врачлик пунктлари, оилавий поликлиникалар, патронаж хизмати, тез тиббий ёрдам тизимининг фаолияти ҳамон қонқарсиз аҳволда қолмоқда. Шифохоналар ва аҳолини дори-дармон воситалари ва тиббиёт буюмлари билан таъминлаш, жумладан, ижтимоий дорихоналар ташкил этиш бўйича берилган топшириқлар ижроси талаб даражасида эмаслиги қайд этилди.

Тиббиёт муассасаларини малакали кадрлар билан таъминлаш, республика ихтисослаштирилган тиббиёт марказларининг фаолиятини такомиллаштириш бўйича сезиларли ишлар кўзга ташланмаяпти. Соғлиқни сақлаш тизимининг хусусий секторини ривожлантириш ишларига етарлича эътибор берилмаяпти.

Тиббий хизмат инсон манфаатларини таъминлашнинг муҳим омилларидан биридир. Тиббиёт ходимлари уйма-уй юриб, касалликларни профилактика қилиши, соҳадаги ўзгаришларни

одамлар сезиши керак. Бунинг учун шифокорларнинг маданиятини, маънавиятини, масъулиятини ошириш, ишга ва беморларга муносабатини ўзгартириш зарур, деди давлатимиз раҳбари.

Қишлоқ врачлик пунктлари жойлашувини қайта кўриб чиқиш, самарасиз ишлаётган пунктларни оптималлаштириш, уларга сарфланаётган маблағларни талаб юқори бўлган ҚВПларни моддий-техник жиҳатдан мустаҳкамлаш, мақсадга мувофиқларни поликлиникаларга айлантириш, малакали шифокорларни рағбатлантиришга йўналтириш зарурлиги таъкидланди. Қишлоқ врачлик пунктлари туну кун ишлаши, врач у ерда яшаши учун зарур шароитлар яратиш масалаларига эътибор қаратилди.

Ўтган йилларда аҳолини тиббий хизмат билан қамраб олиш бўйича улкан ишлар амалга оширилди. Жойларда қишлоқ врачлик пунктлари бунёд этилди, замонавий асбоб-ускуналар билан таъминланди. Лекин одамлар куруқ бинога бормайди, мутахассисга бора-

ди. Шу боис қишлоқ врачлик пунктлари ва поликлиникаларда энг яхши мутахассислар ишлаши керак. Ихтисослаштирилган тиббиёт марказлари, республика ва вилоят шифохоналаридаги малакали врачлар жадвал асосида қишлоқ врачлик пунктлари ва оилавий поликлиникаларда қабуллар ўтказиши лозим, деди Президентимиз. Шунда халқининг тиббий хизматдан рози бўлади.

Соғлиқни сақлаш вазирлиги ва унинг ҳудудий тузилмалари фаолиятини янада такомиллаштириш, ихтисослаштирилган марказларнинг туман тиббиёт бирлашмалари, бу бирлашмаларнинг қишлоқ врачлик пунктлари ва поликлиникалар билан ҳамкорлигини мустаҳкамлаш ҳақида сўз юритилди. Тиббий хизматнинг қайси турлари бепул амалга оширилиши ва қайсыларига пул тўлинишини аниқ белгилаш, ҳар бир муассасада кўринарли жойга ёзиб қўйиш зарурлиги қайд этилди.

Давлатимиз раҳбарининг 2016 йил 31 октябрда қабул қилинган «Аҳолини дори-

дармон воситалари ва тиббиёт буюмлари билан таъминлашни янада яхшилашда доир чора-тадбирлар тўғрисида»ги қарорига мувофиқ бу маҳсулотларнинг нархи анча арзонлашди. Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси ҳузуридаги департамент, тегишли вазирлик ва ҳокимликлар вакиллари иштирокида дори-дармон воситаларининг белгиланган нархларда сотилиши назорат қилиб борилмоқда.

Президентимиз дори-дармон воситалари ноқонуний равишда банд нархда сотилишига йўл қўймаслик, халқ манфаатларини таъминлаш мақсадида Бош прокуратура ҳузуридаги департаментда «Ишонч телефонлари» ташкил этиш бўйича кўрсатма берди. Бу телефон рақамлари ҳар бир дори-дармонга осиб қўйилади, телевидение орқали кўрсатилади.

Йигилишда Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг вазирининг биринчи ўринбосари А.Ҳожибоев, вазир

ўринбосари Э.Боситхонова, Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси ҳузуридаги департамент бошлиғи Э.Дўсанов, Қорақалпоғистон Республикаси Жўқорғи Кенгеси раиси М.Ерниязов, Тошкент шаҳри, Андижон, Сурхондарё, Самарқанд, Хоразм, Тошкент, Фарғона, Бухоро, Жиззах вилоятлари ҳамда Бекобод, Олтиариқ, Вобкент туманлари ҳокимларининг ахборотлари тингланди.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев тиббий хизмат самарадорлигини янада ошириш, бу борада белгиланган устувор йўналиш ва вазифаларни бекаму-қўст бажариш бўйича мутасаддиларга алоҳида топшириқ ва кўрсатмалар берди. Танқидий таҳлил руҳида ўтган йилги тиббиёт соҳасини янада такомиллаштириш, тиббий хизмат сифати ва самарадорлигини замон талаблари даражасига кўтариш ишлари тизимли равишда олиб борилиши ва қатъий назоратда эканлигини кўрсатди.

ЎЗА

Маҳалла – муқаддас маскан

Ота-боболаримиз маҳаллани тарбия ўчоғи дея таърифлайди. Дарҳақиқат, бу масканда авлоддан авлодга ўтиб келаётган миллий қадриятларимиз, халқимизнинг турмуш ва тафаккур тарзи сайқал топади. Фарзандларимиз таълим-тарбияси, одоб-ахлоқи, юриш-туриши, ўзини тутishi маҳалла муҳитида шаклланади.

Президентимиз Шавкат Мирзиёевнинг «Маҳалла институтини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги фармони фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари фаолиятини ривожига муҳим қадам бўлди. Фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари фаолиятини мувофиқлаштириш бўйича республика кенгашига юридик шахс мақоми берилгани ҳамда унинг нуфузи ва мақомини ошириш, жойларда аҳоли томонидан кўтарилаётган масалаларни ижро ҳокимияти органларининг раҳбарлари эътиборига етказиш ва ҳал этиш бўйича уларнинг бевосита иштирокини янада кенгайтириш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Бош вазирини, Қорақалпоғистон Республикаси Жўқорғи Кенгеси раиси, вилоятлар, Тошкент шаҳар ҳамда туманлар ва шаҳарлар ҳокимлари зиммасига тегишинча Республика кенгаши, ҳудудий кенгашларга жамоатчилик асосида

раислик қилиш вазифаси юқлатилгани тизимдаги ишлар самарадорлигини янада ошириши, шубҳасиз. Фармон қабул қилинганча иш юзасидан ҳокимга хат асосида мурожаат қилишимизга тўғри келарди. Энди эса, ортиқча қоғозбозликка ҳоҳат қолмади. Туман ҳокими фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари фаолиятини мувофиқлаштириш бўйича ҳудудий кенгаш раиси сифатида маҳалла тизимидаги ишларга бевосита бosh-qosh бўлади.

Маҳалламизда истиқомат қилувчи 4,5 минг нафардан зиёд аҳолининг 2 миңдан ортиғи ёшлардир. Фармонда ёшларни она Ватанга муҳаббат, халқимизнинг кўп асрлик анъаналарига ҳурмат руҳида тарбиялаш масаласи алоҳида бандларда белгиланди. Республика кенгашида ташкилий ишлар ва услубий масалалар бўйича раис ўринбосари, шунингдек, Республика кенгаши ҳамда ҳудудий кенгашларда ёшлар ишлари, диний-

маърифий масалалар, кексалар ва фахрийлар ишлари бўйича раис ўринбосарлари лавозимларининг, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органларида эса жамоатчилик асосида фаолият юритадиган маҳалла фуқаролар йиғини раиси ўринбосари – ёшлар масалалари бўйича маслаҳатчи лавозимининг жорий этилиши барчамизга маълум бўлди.

Фуқаролар йиғинларининг маҳаллий аҳамиятга молик масалаларни ҳал этиш бўйича мустақиллигини таъминлаш, моддий-техника базасини мустаҳкамлаш, 2018 йилнинг 1 декабрига қадар туманлар ва шаҳарлар марказларида «Маҳалла маркази» мажмуаларини намунавий лойиҳалар асосида барпо этишга қаратилган чора-тадбирларнинг белгилангани тизимда кенг қўламли ислохотларга йўл очади.

Бу вазифаларнинг белгиланиши аҳоли ҳаёти фаровонлигини таъминлаш ёшлар таълим-тарбиясида маҳалланинг ролини оширишга, нуфузини янада қучайтиришга хизмат қилади.

Бахтинур САИДОВ,
Учтепа туманидаги
«Журноний» маҳалла
фуқаролар йиғини раиси

Мамакатимизда инсон ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилишга қаратилган ислохотлар изчиллик билан амалга оширилмоқда. Бунинг Президентимиз Шавкат Мирзиёев томонидан қабул қилинган «Иш ҳақи, пенсия, нафақа ва стипендияларни тўлаш механизмининг такомиллаштиришга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги қарор мисолида ҳам кўриб турибмиз. Бу ҳужжат инсон манфаатларини ҳимоя қилиш, аҳолининг муносиб турмуш кечиришини таъминлашда муҳим ўрин тутаяди.

Халқ фаровонлигини таъминлашнинг амалий ифодаси

Қарорда таъкидланганидек, иш ҳақи, пенсия, нафақа ва стипендиялар ўз вақтида тўланмаётгани, тўлов терминлари ва банк аппаратлари тизими етарли даражада ривожланмаган ҳолда тўловлар пластик карточкаларга асосиз равишда ўтказилаётгани аҳолининг ҳақли эътирозига сабаб бўлаётган эди. Кейинги йилларда биз, ўқитувчиларнинг иш ҳақимиз ҳам тўлиқ пластик карточкага ўтказиб бериларди. Ваҳоланки, биз яшайдиган Бекламиш қишлоғида бирорта ҳам тўлов терминаллари орқали савдо ёки бошқа хизмат кўрсатиш шохобчаси йўқ. Қундалик турмушда зарур бўладиган озиқ-овқат маҳсулотларини ҳар ҳафтада бир марта бўладиган қишлоқ бозоридан харид қиламиз.

Ойлик маош ва пенсияларни пластик карточка орқали олганимиз учун рўзгорга зарур буюмларни харид қилиш учун туман ёки вилоят марказига боришга мажбур бўлардик. Пластик карточкадаги пулни нақдлаштириш эса жуда қийин эди. Бунинг учун оиламиз бюджетига зиён етказиб, пластик картадаги пулимизнинг маълум қисмидан воз кечишимизга тўғри келарди.

Қишлоқ шароити шундай: ҳар куни бозор бўлмаганидан ёки озиқ-овқат дўконлари камлигидан гоҳида қундалик эҳтиёж учун зарур маҳсулотлар, жумладан, сут, тухум, полиз ва сабзавот маҳсулотлари, гўштни кўни-қўшилاردан сотиб оламиз. Шундай ҳолатда нақд пули йўқ бўлган кекса ёшли кишилар, эҳтиёжманд оиаларнинг имкониятлари янада чекланиб, бироз мушкул вазиятга ҳам тушиб қолаётганди.

Муҳтарам Президентимиз худди бизнинг орамизда юриб, муаммоларимизни билгандек мажкур қарорни қабул қилгани қишлоқдошлар ва ҳамкасбларимни жуда қувонтирди. Қарорда белгиланганидек, февраль ойдан эътиборан, республикамизда барча турдаги пенсиялар, тоғли ва олис туманлардаги бюджет ташкилотлари ходимларига иш ҳақи тўлаш, ижтимоий тўловлар ҳеч қандай келов ва тўсиқларсиз тўлиқ ҳажмида нақд шаклда берилиши аҳоли ўртасида юзага келаётган муаммони бартараф этиш, уларнинг мушкуллари янада енгил қилишда катта аҳамиятга эга.

Феруза ХУДОЁРОВА,
Чироқчи туманидаги
119-мактаб ўқитувчиси

Она тилини самарали ўқитиш масаласи

пухта ишланган ДТС, ўқув дастури, режаси ҳамда дарсликка боғлиқ бўлиб қолмоқда

Fikr, mulohaza, taklif

Юртимизда барча соҳаларда амалга оширилаётган кенг кўламли янгиланишлар, Ўзбекистон Республикасининг "Таълим тўғрисида"ги қонуни ва Қадрлар тайёрлаш миллий дастури таълимнинг барча бўғинларида она тилини ўқитишни ташкилий ва мазмун жиҳатидан янада такомиллаштиришни тақозо этади.

Жумладан, ўрта махсус, касб-хунар таълим муассасаларини битирган ёшлар ижтимоий, иқтисодий ва маданий ҳаётнинг ранг-баранг жабҳаларида, мулоқот ва муносабатнинг барча турларида ўзбек тилида эркин сўзлаши, она тилимизнинг бой имкониятларидан тўлақонли фойдаланиши, зарур билим, кўникма ва малакаларга эга бўлиши лозим.

"Таълим бўғинларига мувофиқ равишда она тили таълими олдда узвийлик ва давомийлик билан ўзаро боғланган уч мақсад туради. Булар:

— бошланғич бўғин (I—IV синфлар)да — ўқувчиларда раво саводхонлик, адабий имло ва талаффуз, адабий тил (нутқ) меъёрларини билиш ва ундан фойдалана олиш;

— таянч бўғин (V—IX синфлар)да — она тилининг айна бир мазмунни ифодалаш учун кенг имконияти мавжудлиги асосида таълим олувида ижодийлик, мустақил фикрлаш, ижодий фикр маҳсулини нутқ вазияти, сўзловчи мақсади ва тингловчи савиясига мос равишда оғзаки ва ёзма шаклларда тўғри, раво ва лўнда ифодалаш, ўзгалар фикрини тўғри англаш;

— махсус таълим бўғини (академик лицей ва коллежлар)да ихтисослик нутқ маданияти кўникмаларини шакллантиришдан иборат". (Она тили фани бўйича компетенцияларни шакллантиришга қаратилган

ДТС. Т., 2016).

Ўзбекистон Республикаси узлуксиз таълим тизимида давлат таълим стандартларига асосланган ҳолда она тили фанини ўрганиш куйидаги босқичларда амалга оширилади: (жадвалга қаранг.)

Жадвалда кўриб турганимиздай, академик лицей ва касб-хунар коллежлари битирувчилари учун давлат таълим стандартларида бир хил даража назарда тутилган. Табиий савол туғилади: унда она тили фани негиз академик лицейда бошқача, касб-хунар коллежларида бошқача ўқитилмоқда? Давлат таълим стандартларида ҳар икки йўналишга бир хил талаб қўйилгани ҳолда, нима сабабдан ўқув режа ҳамда дастурлар турлича тuzилган? Негиз касб-хунар коллежларида она тили ва адабиёт фанларини ўқитиш учун бор-йўғи 40 соатдан ажратилган? Ахир, касб-хунар коллежи битирувчилари ҳам давлат таълим стандарти талабларини бажариши керак. Боз устига уларнинг қарийб 95 фоизи олий таълим муассасаларига кириш учун тест синовларида қатнашаёпти.

Келинг, мана шу фаннинг касб-хунар коллежида 40 соатлик ўқитилиши қай аҳволда эканини кўриб чиқайлик.

Фикримизча, фан дастурлари тасдиқланган давлат таълим стандартлари асосида тузилиши, барча мавзулар қамраб олиниши керак. Афсуски, дастурда

ДТСдаги ўқув материалларининг салмоқли қисми ўз ифодасини топмаган. Жумладан, "Фонетика" қисмида берилган фонема ва товуш, фонемалар таснифи, фонеманинг уч томони, фонема ва харф, уларнинг ўзаро муносабати; "Морфемика" қисмида морфеманинг агглютинатив табиати, "Грамматика" қисмида морфология бўлими, иншо матни устида ишлаш, иншоно баҳолаш меъёрлари каби масалалар дастурда умуман берилмаган.

Иккинчидан, дастур тузилишида кўп ўринларда мантикий изчиллик бузилган уни тажрибали мутахассис тузмаган деган таассурот уйғотади кишида. Жумладан:

— она тилини ўқитиш учун мўлжалланган 40 соатнинг 5 соати умумий масалалар (Она тилим — жону дилим), 7 соати имло (Тўғри ёзиш — саводхонлик асоси), 7 соати лексикология бўлими (Кўнгил дури ичра гўҳар сўздур), 17 соати синтаксис (Ифода аниқлиги — фикр равшанлиги), 4 соати нутқ услублари масалаларига ажратилган. Мазкур бўлимларда белгиланган мавзуларнинг аксарияти: сўзларнинг маънодошлиги, шаклдошлиги, зид маънолилиги, боғланган қўшма гаплар, эргаш гапли қўшма гаплар, боғловчисиз қўшма гаплар, кўчирма гапли қўшма гаплар, мураккаб қўшма гаплар каби мавзулар мактаб дарслигидаги мавзулар билан бир хил такрорланган;

— "Гап, унинг мантикий ва грамматик хусусиятлари", "Киритма гаплар. Феъл кесим ва от кесим",

"Диалогик матнда лисоний воситалар ва гап қурилиши" каби мавзуларнинг берилишида изчиллик йўқ;

— Юсуф Хос Ҳожиб, Алишер Навоий ва бошқалар сўзнинг қудрати ҳақида; нутқ одоби; нутқда сўзни тўғри танлаш мезонлари каби мавзуларни нутқ маданияти ва давлат тилида иш юритиш фани доирасида бериш мақсадга мувофиқ.

Мазкур масала касб-хунар коллежлари учун она тили бўйича такомиллаштирилган ўқув дастурини яратиш, жараёнга малакали амалиётчи ўқитувчилар билан бирга тилшунос олимлар ва методистларни ҳам жалб қилишни тақозо этади. Она тили ва адабиётни чуқур ўрганиш юқори даражага кўтарилган айна паллада касб-хунар коллежларида мазкур фанлар учун атиги 80 аудитория соати (+40 соат мустақил таълим) ажратилгани ҳам ечимини кутаяётган муаммолардандир. Ваҳоланки, касб-хунар коллежи ўқувчиларини она тилимиз, миллий қадриятларимизга ҳурмат руҳида тарбиялаш, юксак маънавиятли шахслар этиб вояга етказишда она тили ва адабиёт фанининг ўрни беқийс. Шунингдек, академик лицей ва касб-хунар коллежларида она тили ҳамда адабиёт фанларининг ягона дарсликлар асосида ўқитилишига эришиш ҳам мазкур камчиликларнинг ҳал қилинишига замин яратади.

Дарслик хусусида ҳам ижобий фикр айтиш мушкул. Биринчидан, дарсликнинг "Она тили ва адабиёт" деб номланиши асоссиз.

Таққослаш учун 2013 йилда "Шарқ" нашриёти томонидан нашр қилинган "Русский язык" дарслигини мисол қилиб келтирамиз: З.Р.Джуроева. Русский язык (учебник для учащихся групп с нерусским языком обучения академических лицеев и профессиональных колледжей). Кўрганингиздек, ўзбек гуруҳлари учун "Рус тили" дарслиги ҳар икки йўналиш учун тузилган ва тўғри қилинган. Қарийб 30 босма табоқ ҳажмида тайёрланган дарсликда мавзулар мантиқан изчилликка эга. Дарсликнинг "Литературное чтение" бўлимида рус классикларининг асарлари билан бирга, ўзбек адабиёти намояндлари асарларидан ҳам намуналар берилган.

Энди она тили ва адабиёт дарслигининг мазму-

нига эътибор қаратамиз. Қўлланманинг "Она тили" қисмига 126 саҳифа ажратилгани ҳолда, қарийб ярми (63 саҳифаси) имло қоидаларига бағишланган. Савол туғилади: коллеж ўқувчиларига "Ўзбек тилининг асосий имло қоидалари"ни батафсил ўргатсак, улар мактабда имло қоидаларини умуман ўқимаган бўлиб чиқмайди-ми?! ДТС талабига кўра, имло қоидалари бошланғич билим ва кўникмалар таркибида эгалланиши керак эмасми?

Иккинчидан, умумий ўрта таълимнинг 5—9-синф ҳамда академик лицей ва касб-хунар коллежларининг "Она тили ва адабиёт" дарсликларига тадрижийлик йўқ. Аслида, тилшунослик ва адабиётнинг ҳар бир бўлими, йўналиши босқичма-босқич, оддийдан мураккабга қараб, тизимли равишда дарсликларда акс этиши зарур. Шу боис умумий ва ўрта махсус таълим дарсликларини мавзулар узвийлиги нуқтаи назаридан қайта кўриб чиқиш лозим.

Дарсликда жиддий назарий хатолар ҳам учрайди. Жумладан, қўшма сўзлар имлоси масаласида эски (кирилл) ёзувга дахлдор бўлган имло қоидаси берилган. Тилшуносликнинг йирик бўлимлари тушириб қолдирилган, бошқа мавзулар ҳам юзаки берилган. Шу билан бирга, дарслик ҳеч қандай ўзгаришсиз қайта-қайта нашр қилинаётгани мутасадди маъсуллар олдида қайта нашр олдидан тажрибали ўқитувчиларнинг фикр-мулоҳазаларини умумлаштириш, қўллангани мазмунан бойитиш масаласини кўяди.

Касб-хунар коллежлари ўқув режасида "Нутқ маданияти ва давлат тилида иш юритиш" фани мавжуд. Бу фани ўқитишга 40 соат ажратилган. Бу ўқув соатида "Русский язык" дарслигини мисол қилиб келтирамиз: З.Р.Джуроева. Русский язык (учебник для учащихся групп с нерусским языком обучения академических лицеев и профессиональных колледжей). Кўрганингиздек, ўзбек гуруҳлари учун "Рус тили" дарслиги ҳар икки йўналиш учун тузилган ва тўғри қилинган. Қарийб 30 босма табоқ ҳажмида тайёрланган дарсликда мавзулар мантиқан изчилликка эга. Дарсликнинг "Литературное чтение" бўлимида рус классикларининг асарлари билан бирга, ўзбек адабиёти намояндлари асарларидан ҳам намуналар берилган.

Энди она тили ва адабиёт дарслигининг мазму-

Таълим босқичи	Битирувчилар	Фани ўзлаштириш даражаси	Даража номланиши
Умумий ўрта таълим	Бошланғич синф (4-синф) битирувчилари	A1	Она тилини ўрганишнинг бошланғич даражаси
	9-синф битирувчилари	A2	Она тилини ўрганишнинг таянч даражаси
	Она тили чуқурлаштириб ўқитиладиган ихтисослаштирилган мактабларнинг 9-синф битирувчилари	A2+	Она тилини ўрганишнинг кучайтирилган таянч даражаси
Ўрта махсус, касб-хунар таълими	Академик лицей битирувчилари	B1	Она тилини ўрганишнинг мустақил бошланғич даражаси
	Касб-хунар коллежлари битирувчилари	B1+	Она тилини ўрганишнинг кучайтирилган мустақил бошланғич даражаси
	Она тилига ихтисослашган академик лицей битирувчилари	B1+	Она тилини ўрганишнинг кучайтирилган мустақил бошланғич даражаси
Олий таълим	Олий таълим нофилологик муассасалари	B2	Она тилини ўрганишнинг юқори даражаси
	Филологияга ихтисослашган олий таълим муассасалари	C1	Она тилини ўрганишнинг академик даражаси

Билимлар беллашуви натижалари

бошлангич синфларда қандай тайёргарлик кўрилганига боғлиқ

Ўтган ўқув йили I чорак якуни бўйича педагогик кенгаш ўтказилганда, она тили ва адабиёт фанининг ўқитилиши бўйича услубий бирлашма раҳбарининг ҳисоботи тингланган эди. Маърузачи мактабда она тили ва адабиёт фанининг ўқитилиши, АКТдан, электрон дарсликлардан фойдаланиш намуналари тарзда эканини таъкидлади. Шунда мактабимиз директори Илҳомжон Режаббоев энг тажрибали она тили ва адабиёт фани ўқитувчиси Абдулбоқи Мамаюновсига мурожаат қилди: «Дарс пухта ташкиллаштирилган экан, мазкур фан бўйича билимлар беллашуви ва фан олимпиадасида ўқувчиларимиз натижаси нега намунали эмас? Шу масалани таҳлил этиб берсангиз». Ҳаммасим беллашувда ўқувчилар иштирокининг намунали эмаслиги бўйича объектив ва субъектив сабабларни сайн туриб, шундай деди:

— Ўқувчилар бошлангич синфданок билимлар беллашувига ҳозирлик кўриб бориши лозим. Айни пайтдаги таҳлил натижаларини кузатсак, 5-синфда болалар тестни юз фоиз ечса ҳам, ёзуви чиroyли эмас. Ёки бўлмаса, чиroyли хуснихат эгалари ҳам имловий хатоларга йўл қўяди. Шунинг учун 4-синфдан бошлаб, ўқувчиларнинг хуснихати ва тест ечиш малакаси шакллантириб борилса, бошлангич ва юқори синфлар таълимида узвийлик таъминланарди.

Бу фикрга бошлангич синф ўқитувчиси сифатида муносабатимни билдириб, масъуллик сездим. Ўз олдига савол қўйдим: ҳақиқатан ҳам, бошлангич синфда ёзув бир хиллигига эришиш гоёта кийин, му-

раккаб иш. Бундай натижага эришиш учун нима қилмоқ керак?

Шундан сўнг ўқувчилар билан она тили дарсларида олиб бориладиган хуснихат дақиқаларидан ташқари тўғрак ташкил этди. Ҳафтасига 1 соат — йилига 36 соатлик тақвим режа ишлаб чиқдим. Барча ўқувчини қамраб олган тўғракни «Ёш хаттот» деб номладим. 3-синф ўқувчиларимга тўғри ёзув қоидалари, ҳарфлар қиялиги, сўзлар ораллиги қоидаларини эринмай, майдалаб тушунтирдим. Бунда «Бўғирсоқ» (Бўғирсоқ ҳарфларни ёзишни ўргатади) мультимедиа илова-сидан фойдаландим. Бир ойда натижа сезиларли даражада ўзгарди. Бошлангич синфлар бўйича услубий бирлашма аъзола-

ридан тузилган мониторинг гуруҳи машғулоти-ни кузатиб, юқори баҳолашди. Кейинги педкенгашда ушбу тажрибам муҳокама этилди. Ҳозир она тили ва адабиёт фани ўқитувчилари билан ҳамкорликда билимлар беллашуви талаблари бўйича ишлялган. Хуснихат тўғра-рагига туманимиздаги 750 нафар бошлангич синф ўқитувчиси қизиқиш бил-дирди ва кўпчилиги бу тажрибани ўз фаолиятида қўллапти.

Тўғрак ишланмасига ҳар бир ўқитувчи ижодий ёнда-шиши мумкин. Куйида на-мунавий ишланмани келти-раман.

Мавзу: Кичик s ҳарфи-ни ёзиш.

Мақсад:

а) кичик s ҳарфини ёзиш-га ўргатиш;

б) ҳарфни тўғри туташ-тириш, бўғин ва сўзларни аниқ ёзиш;

в) хуснихат қоидалари асосида ёзишга ўргатиш, қўл моторикасини ривож-лантириш.

Машғулотнинг бориши:

Ўқитувчи: — Бир бор экан, бир йўқ экан. Қадим замонда, йўғ-ей, ўзимиз-нинг замонда чол билан кампир бор экан. (Экран-да «Бўғирсоқ» эртаги асо-сида ишланган мультимедиа намоиш этилади. Бўғирсоқ йўлга чиқиб, «ма-тематика», «музыка», «йўл ҳаракати қоидалари», «ёзув» бўлими орасидан «ёзув»ни танлайди. У ўқув-чиларга ҳар бир ҳарфнинг ёзилиш усулларини кўрса-

тади)...

Кичик s ҳарфи унсурлар-га ажратилмай, бир бутун шаклда ёзилади. Ўқувчилар кичик йўлли дафтарга бир қатор s ҳарфини ва sog'om, salom, issiq, atlas сўзлари-ни ёздилар.

Машғулотнинг қизиқарли ўтиши учун ўқитувчи шу ҳарфга хос куйидагича қофияли нутқ машқи, тез айтиш, топишмоқларни кўйиши мумкин:

1. Sa-sa-sa, chinnidan ishlangan kosa, Son-son-son, to'qqiz bilan nol — to'qson.
2. Sovuqni sovuq saqlar, Issiqni issiq. (Termos)
3. Saodat soatini soatsozga sozlatdi; Sovuqda tustovuuq sovuq qotdi;

Sodiq sariq qalam bilan sariq sabzi rasmini chizdi...

Кувнок дақиқа:

Marg'ilonning atlası, Kamalning nusxasi. Omon bo'lsin to'qigan, Uning chevar ustasi.

(Ўқувчилар томонидан ўрганилаётган матн мазму-нига мос қўл ҳаракатлари бажарилади). Ўқитувчи кувнок дақиқа учун ўргани-лаётган ҳарф билан бош-ланувчи кувнок шеърлардан фойдаланиши ёки ўзи ижод қилиши мумкин.

Бу каби машғулотлар ўқувчини бошлангич синф давриданок билимлар бел-лашувига тайёрлаш, синф-лараро узвийлигини таъмин-лашда асқотайди.

Хулқаро ҚОСИМОВА, Балиқчи туманидаги 2-мактаб ўқитувчиси

Юридик адабиётлар — ҳуқуқий саводхонлик асосидир

Адлия вазирлиги ҳузуридаги ихтисослаштирилган «Адолат» нашриёти томонидан «Аҳолининг ҳуқуқий билими ва саводхонлигини оширишда китоб мутолаасининг аҳамияти» мавзусида матбуот анжумани ўтказилди. Унда ҳуқуқшунос олимлар, ҳуқуқий адабиётлар муаллифлари, ноширлар ва оммавий ахборот воситалари ходимлари иштирок этди.

Анжуманда «Қонунчилик нормаларини қўллашда шарҳларнинг аҳамияти», «Шартномавий-ҳуқуқий муносабатларни тартибга солишда юридик хизматнинг ўрни» каби мавзуларда маърузалар тингланди.

— Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 12 январдаги «Китоб махсулотларини чоп этиш ва тарқатиш тизimini ривожлантириш, китоб мутолааси ва китобхонлик маданиятини ошириш ҳамда тарғибот қилиш бўйича комиссия тузиш тўғрисида»ги фармойиши, албатта, илм ва ижод аҳли, умуман жа-ми-ят ҳаётига бефард бўлма-

ган ҳар бир инсонни руҳлантириш, маънавий юксалиши бўйича яна бир муҳим кадам бўлди, — дейди «Адолат» нашриёти директори Акмал Инанбабаев. — Бу борада ҳуқуқий адабиётларнинг ҳам аҳамияти катта. Бугунги тадбир ҳам жа-ми-ятда китобхонлик маданиятини шакллантириш, юридик адабиётларни чоп этиш ва уни тарқатиш, мутолаага аҳолининг кенг қатлами-ни жалб этиш масалалари-га бағишланди.

Маълумот ўрнида ай-тиш мумкинки, Адлия ва-зирлигининг ҳуқуқий-маъ-рифий тармоғи бўлган «Адолат» нашриёти рес-

публикамизда ҳуқуқий адабиётларни нашр этишга ихтисослаштирилган ягона нашриёт ҳисоб-ланади. Нашриёт мамла-катимизда қонун ижод-корлиги ва ҳуқуқни қўллаш амалиётини рив-ожлантиришга ҳисса қўйиш мақсадида 800 га яқин номда қарийб 8,5 миллион нусха адабиёт-ларни нашрдан чиқариб, аҳолига етказиб берди.

Тадбир доирасида нашриёт томонидан нашр этилган ҳуқуқшунос олим, юридик фанлари доктори, профессор Акмал Саидовнинг таникли фран-цуз олими Люсьен Керен билан ҳаммуаллифликда яратган «Амир Темур ва Франция» китоби, юри-дик фанлари доктори Мирзаюсуф Рустамбоев-нинг «Ўзбекистон Респу-бликасининг Жиноят ко-дексига шарҳ», ҳуқуқшу-нос Фозилжон Отахонов-нинг «Шартномалар, дав-во аризалари ва ҳакам-лик судлари» каби китоб-ларнинг тақдироти ўтказилди.

Шаҳсанам МАХОМДУВА

ХАБАРНОМА

Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги билан Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги ҳамкорлигида ижтимоий фанларни ўқитиш сифат ва самарадорлигини ошириш, тизимга замонавий педагогик ва ахборот-коммуникация технологияларини кенг татбиқ этиш, ўқитувчиларнинг ижодкорлиги ва касбий маҳоратини такомил-лаштириш, илғор иш тажрибаларини оммалаштириш мақсадида 2017 йил 24-25 март кунлари «Ижтимоий фанлар ўқитувчилари форуми» ўтказилди.

Форум тарих, давлат ва ҳуқуқ асос-лари, иқтисодий билим асослари, миллий истиқлол гоёси ва маъна-вий асослари фанларини ўқитиш ҳамда умумтаълим муассасаларида маъна-вий-маърифий ишларни ташкил этишнинг долзарб масалалари йўна-лишларида иш олиб боради.

Форум материаллари тўплам ҳолида чоп этилиши режалашти-рилган.

Форумнинг расмий тили: ўзбек, рус ва инглиз тиллари.

Маъруза тезислари матнла-рини тайёрлаш бўйича талаблар:

1. Тезисларда Форум йўналиши, тезис мавзуси, қисқача аннотация, муаллиф манзили, электрон почтаси ҳақида маълумот берилиши керак.
2. Матнлар Microsoft Word матн муҳаррири ёрдамида, Times New Roman шрифтида, 14 ўлчамда, А-4 формат қоғозда, 1,5 интервалда, юқори ва пастдан 2 см, ўнгдан 1,5 ва чагдан 3 см қолдирилган ҳолда тайёрланиши лозим.

3. Тезис матни сарлавҳасининг ост қисмида муаллиф(лар)нинг исми-фамилияси, илмий даражаси, иш жойи кўрсатилиб, сарлавҳадан

сўнг бир интервал ташлаб асосий матн келтирилади.

4. Тезислар ҳажми А4 форматда 2 ёки 3 саҳифадан ошмаган ҳолда 1 нусхада ва электрон вариантда **2017 йил 28 февралга** қадар таҳрирдан чиқарилиб, келтирилган талаблар даражасида ташкилий кўми-тага етказилиши лозим.

Тезислар илмий-методик савия-си бўйича ташкилий кўми-та то-монидан танлаб олинади.

Кўйилган талабга жавоб бермай-диган мақолалар чоп этилмайди ва кўлэзмаси қайтарилмайди.

Форум ишида Халқ таълими ҳамда Олий ва ўрта махсус таъ-лим вазирликларнинг профес-сор-ўқитувчилари, катта илмий ходим-изланувчилар, методист-лар, фан ўқитувчилари иштирок этади.

E-mail: uzpfitkonf@xtv.uz
Мурожаат учун телефон рақам-лари: (0-371) 140-02-26; факс: (0-371) 140-02-26, Т.Н.Қори Ни-ёзий номидаги Ўзбекистон педа-гогика фанлари илмий тадқиқот институти.

Ташкилий кўми-та

2017-yil 8-fevral, № 11 (8972)

...Қишлоғимизда китобхонлик урф бўлган. Турфа давралар, тўй-маъракаларда ҳам қайсидир ёзувчи ё шоирнинг бирор асари ҳақида жўшиб сўзлаётганларни кўрардингиз. Болаликда ота-онамиздан эшитган эртақ ва дostonларни кейинчалик китоблардан ҳам иштиёқ билан ўқиганмиз. Давралардаги дилтортар суҳбатдан сармаст бўлиб, китобни қўлда тутганча мутолаага шўнғирдик. Абдулла Қодирий, Ойбек, Абдулла Қаҳҳор, Одил Ёқубов, Миркарим Осим, Пиримқул Қодиров, Худойберди Тўхтабоев, Ўткир Ҳошимов, Эркин Воҳидов, Шукур Холмиров, Абдулла Орипов, Оқилжон Ҳусан, Умар Хайём, Лев Толстой, Чехов, Шолохов, Шукшин, Жек Лондон, Александр Дюма, Чингиз Айтматов каби қўллаб ёзувчи-шоирларнинг китоблари шу тариқа ҳар кунни қўлма-қўл эди...

Адабиёт дарсида асосий мавзу ўтиб кетган ёзувчи-шоирларнинг таржимаи ҳоли ҳақида бўлар, улар ёзган асарларни эса ўқиш «тавсия» этиларди, холос. Ўша асарларнинг маъзи чақиб берилмасди ҳисоби. Шу боис, Мир Алишер Навоий асарларининг номи, шоирнинг «Сўз мулкининг султони» эканидан бошқасини унчалик билолмасдик...

Мирзо Улуғбек номидаги Ўзбекистон Миллий университетида Эркин Воҳидовнинг «Танланган асарлар» китоби тақдимида Ўзбекистон халқ шоири Иқбол Мирзо айтган гап ҳазрат Навоийни ўрганиш қизгин кетаётган паллада айни муддао бўлди:

«Биз таълим соҳасидаги мутасаддилардан бирига «Алишер Навоий асарларини бошланғич синфлардан бошлаб ўқитиш керак», десак, «Навоий асарларини ўзимиз тузукроқ тушунмаймиз, мактаб ўқитувчиси қаёқдан ўргатсин?!» деб жавоб берди. Унга: «Агар сиз ҳам Алишер Навоий асарларини бошланғич синфларда ўқиганингизда яхши тушунар эдингиз ва бугун бу гапни айтмасдингиз, дедик». Дарҳақиқат, шоирнинг гапида жон бор.

Аслида бу долзарб масалани ҳал этиш йўлидаги саъй-ҳаракатлар кам эмас. Атоқли адиб Пиримқул Қодиров «Тил ва эл» баддасида ёзганидек, «Адабиётшунос ва тилшунос олимларимиз Алишер Навоий газалларининг тасавуф билан боғлиқ бўлган ботиний маъноларини шарҳлаб очиб бериш йўлида самарали ишлар қилганлар».

Профессор Шуҳрат Сирожидиновнинг «Алишер Навоий» деб номланган китобида қайд этилганидек, «Ўзбек олимларининг улуғ шоир лирикаси ва дostonлари, бадий маҳорати ва ижодий методи, сатираси, анъаналари ва новаторлиги жиҳатлари, дунёқараши ва фалсафаси, ижодида муҳим ўрин тутган халқ оғзаки ижоди ва адабиётлараро ўзаро таъсир масалалари бўйи-

мутафаккир шоирнинг ҳикматли сўзларидан намуналар ўрин олган.

Айрим ҳикматларга берилган шарҳлар, ҳикматларнинг мазмун-моҳияти ифодаланган баёнлар «Қалбга малҳам ўғитлар», «Навоийнинг нигоҳи тушган ўғитлар», «Навоий — болажонларга» деб номланган бўлимларда тақдим этилган.

Китобни ўқиб-ўрганиш учун фақат мутолаанинг ўзи камлик қилар экан. ЎЗМУ 2-талабалар турар-жойида ўтказилган ижодий учрашувда филолог олим Абдумурод Тилавов мазкур тўпламдан ўрин

Javonimiz javohirlari

деган ўй, фикр ҳеч бири-мизга тинчлик бермаслиги керак.

Тўпламдан ўрин олган куйидаги сатрлар ҳам барчанинг вужудини титратиб юборди:

Бўл банда ато-анога яксон — Ким Ҳақ деди: «Волидайи эҳсон». Куллуқларин айла расму одат, Кавнайи аро бил саодат.

Бунинг маъноси куйида-

сатрларини ўқиб кўришга ҳам чорлайди. Яъни, китоб саҳифаларида аввало, Навоий сатрлари, тагида насрий мазмуни баён этилган. Бугунги лисонимизга мос шарҳини ўқиш баробарида унинг аслиятини кўриш мумкин. Бу эса китобхонни Навоий бобомиз маънавий хазинасига ошно қилиб, ул зот сўз бойлигидан баҳраманд этади. Бундай бебаҳо асарларни қанчалик кўп ўқиб, мазмун-моҳиятини теранроқ англаб етсанг, маънавий оламинг шунчалик бойиёди.

Маънавияти юксак инсон ҳеч қачон тубанлик ботқоғига ботмайди, ўғрилиқ, босқинчилик, порохўрлик, таъмағирлик, гийбат қилмайди, она Ватанини, миллатини, иймонини сотмайди. Бундай иллатлардан ўзини йироқ тутати. Шу мезондан туриб қараганда, Алишер Навоий асарлари авлодларни комиллик сари чорлаётган эзгулик маънига ўхшайди. Демак, бу маънавий хазинадан бебаҳра одам маънан қашшоқлигича, маърифат нуруларидан бебаҳра зулмат ичра қолаверади.

Алишер Навоий асарларини бошланғич синфдан бошлаб ўқитишда «Ибратли ҳикоятлар ва хислатли ҳикматлар» тўпламининг камарбаста бўлишига ишонамиз. Мазкур тўламни энг аввало ўқитувчилар ўқиб-ўрганишлари учун мамлакатимиздаги ҳар бир мактабга биттадан бўлсада етказиб беришга эришиш лозим.

Иккинчиси, бу китобни шу асосда бошланғич синф ўқувчилари учун мўлжалланадиган дарслик сифатида қайта тайёрлаб, лотин алифбосида нашр қилиш ва таълим жараёнига татбиқ этиш мақсадга мувофиқдир.

Учинчиси, республика-миздаги ўқитувчилар малакасини ошириш институтларида Алишер Навоий асарларидан дарс берадиган педагог ходимлар учун қисқа муддатли ўқув семинарларини ўтказиш ва унга навоийшунос олимлар ва заҳматкаш профессор-ўқитувчиларни жалб этиш зарур.

Юқорида қайд этганимиздек, пурмаъно китобни ўқиш, улар ҳақида адабиётшунос олимларнинг дурдона фикрларини тинглаб, мазмун-моҳиятини ўқиб олиш даркор. Айниқса, Алишер Навоийдек ҳар бир сатри замирида оламча маъно мужассам бўлган мутафаккир асарлари маъносини теранроқ англаган ҳолда ёш авлод онгига етказиш — улар қалбига эзгулик уруғини экиш билан баробардир.

Тўлқин ЭШБЕК, филология фанлари номзоди, доцент

Ҳикматлар хазинаси

ча олиб борган чуқур илмий тадқиқотлари навоий-шуносликнинг алоҳида илмий йўналиш даражасига кўтарилишига хизмат қилади.

Сўнги ўн йиллик мобайнида бир адабиёт муҳлиси сифатида Порсо Шамсиев, Воҳид Зоҳидов, Иззат Султон, Азиз

олган қатор ҳикоятлар, Алишер Навоий ижодидан айрим сатрларини изоҳлаб берганида тингловчилар бир олам таассурот олишди. Муаллиф ҳикоятлар ва ҳикматлар ҳақида сўз юритиб, куйидаги сатрларни талабалардан бир неча бор тақдорлашни сўради:

гича экан: ота-онангга бир хилда куллуқ қил, чунки Оллоҳ таоло: «Ота-онангга яхшилик қил», деган. Уларга хизмат қилишни расму одат айлаб, бу ишни икки дунёнинг саодати деб бил...

Яна фикрдан фикр унса, қандай хулосага келиш мумкин? Ушбу сатрларни

«Биз таълим соҳасидаги мутасаддилардан бирига «Алишер Навоий асарларини бошланғич синфлардан бошлаб ўқитиш керак», десак, «Навоий асарларини ўзимиз тузукроқ тушунмаймиз, мактаб ўқитувчиси қаёқдан ўргатсин?!» деб жавоб берди. Унга: «Агар сиз ҳам Алишер Навоий асарларини бошланғич синфларда ўқиганингизда яхши тушунар эдингиз ва бугун бу гапни айтмасдингиз, дедик».

Қаюмов, Нажмиддин Комилов, Сўйима Ғаниева каби атоқли олимлар, Пиримқул Қодиров ва Эркин Воҳидов сингари семимли ёзувчи-шоирларимизнинг Алишер Навоий асарлари тадқиқи ҳамда таҳлилга қаратилган китобларини иштиёқ билан ўқиб, мутафаккир ажодимиз маънавий хазинасидан озми-кўпми баҳраманд бўлдим.

Навбатдаги ана шундай маънавий хазиналардан бири — «Sano-standart» нашриётида 2016 йили 10 000 нусхада чоп этилган (520 саҳифалик) «Ибратли ҳикоятлар ва хислатли ҳикматлар» тўплами бўлди.

Филология фанлари номзоди Абдумурод Тилавов ва тадқиқотчи Иброҳимжон Сайдуллаев нашрга тайёрлаган мазкур китобда Алишер Навоийнинг «Ҳамса», «Насойим ул-муҳаббат» ва «Лисон ут-тайр» асарларидаги айрим ҳикоятларнинг содда насрий баёни, шунингдек,

Тухм (уруғ) ерга тушуб чечак бўлди, Курт жондин кечиби ипак бўлди.

Лола тухмича ғайратинг йўқму?! Пилла куртича ҳимматинг йўқму?!

Талабалар бу сатрларни жўровозда тақдор айтишар экан, борган сари унинг бекиёс мазмун-моҳиятини англаб бораётганини таъкидлашди.

Мана, ўша фикрлар, хулосалар ҳосиласи: ҳар бир инсон ўзига ўзи мудом шундай савол бериб юрмоғи даркор: чечакка айланган гул уруғичалик, ипак яратган қўртчалик ғайрату ҳиммати бўлмаган одам — ўзини одам деб ҳисоблаши мумкинми?!

Ваҳоланки, мукаммал инсон бўлиб яралганмиз. Оёқ-қўлимиз ҳар ишга қодир! Ақлни пешласак, тўғри ҳаракат қилсак, қанчалик наф келтирадиган одам бўлишимиз мумкин,

барча бирдек ёшлигиданок қалбига жо қилганида, ота-оналарини хўрлайдиган но-бакорлар бўлмасмиди...

«Ибратли ҳикоятлар ва хислатли ҳикматлар» тўпламидан ўрин олган қай бир асар мазмунини ўрганманг, ҳаётнинг яна ажиб сиру синоатини англаб ет-гандек бўласиз. Уни теран нигоҳ ила ўқиган сари маънавий оламингиз бойиб бораверади.

Яна бир «нозик» гап. Алишер Навоий асарлари тилини тушуниш қийинроқ экан, деб ўқимай қўйиш — маънавий фожеадан бошқа нarsa эмас! Атоқли шоир Эркин Воҳидов таъбири билан айтганда, ўзбек Навоийни ўқимай қўйса, пайтаванинг салла бўлгани шу-да...

Ҳазрат Навоий асарларининг мазмунинигина билиб олиш камлик қилади. «Ибратли ҳикоятлар ва хислатли ҳикматлар» китобининг катта ютуғи — мутафаккир шоирнинг шох

Bilasizmi?

Манбаларга кўра, йўл ҳаракатида иштирок этувчилар (транспорт воситаси ҳайдовчилари, йўловчи, пиёдалар ва бошқалар)нинг мажбуриятларини тартибга солувчи қоидалар мажмуи ҳамда транспорт воситалари учун кўрсатилган йўл ҳаракати хавфсизлигини таъминловчи техник талабнома — йўл ҳаракати қодалари, деб юритилади. Америкалик Уильям Ино ҳозирда дунёнинг қарийб барча мамлакатларида жорий этилган йўл ҳаракати қодаларининг «биринчи муаллифи» сифатида тарихга кирган. Қизиги, унинг ўзи ҳаёти давомида бирор марта ҳам автомобиль бошқариб кўрмаган.

қоидалари огоҳлантирувчи, тақикловчи ҳамда ишораловчи каби 3 гуруҳга ажратилган ҳолда ишлаб чиқилди. Шу тарихқа, йилдан-йилга йўл белгилари сони ортиб, йўл ҳаракати қодалари такомиллашиб борди. Иккинчи жаҳон урушига қадар айрим давлатлардагина қўлланилган ушбу тизим бугун дунё бўйлаб жорий этилган.

Бемаъниликми ёки заруратми?

Катта сёркатнов йўллар эса фақат эркак ҳайдовчилар учун мўлжалланган.

АҚШда барча штатлар учун умумий йўл ҳаракати қодалари мавжуд эмас. Аксинча, мамлакатнинг турли бурчакларида жорий этилган йўл ҳаракати қодалари бир-биридан кескин фарқ қилади. Уларнинг айримлари мутлақо бемаънилик билан одамнинг гашини келтиради. Масалан, Пенсильвания штати қонунларига кўра, от-аравага дуч келган ҳайдовчилар отлар кўриб

сию озода кўчалари билан ҳам дунёга машхур. Мамлакатнинг Церматт шаҳарчасида ҳавони тоза сақлашга алоҳида эътибор қаратилгани боис аҳолига газ ва нефть маҳсулотлари билан юрадиган автомобиль миниш тақиқланади. Шаҳар бўйлаб фақат велосипед, отлар ёки электромобилда юриш мумкин.

Кўплаб давлатларда бўлгани сингари Японияда ҳам ёш ҳайдовчилар учун «Shoshinsha» махсус белгиси жорий этилган. Автомобилни ёш йигит ёки қиз бошқарётганлигини англатувчи ушбу белги машинанинг чап томонига ёпиштирилади. Бироқ кекса ёшли кишилар учун жорий этилган махсус белги фақат Япониядагина мавжуд. Белги номи «Koreisha» бўлиб, 75 ёшдан ошган ҳайдовчилар уни машинанинг ўнг томонига ёпиштириб олиши зарур. Кунчиқар юртда яна бир қизиқ қонун мавжуд. Унга кўра, автомобиль бошқарётган киши пиёдага сув сарфатиб ўтса, бу жиддий маъмурий қонунбузарлик ҳисобланиб, айбдор жаримага тортилади.

Кипрда эса машина бошқарётган вақтда, ҳатто, сув ичиш ҳам тақиқланади. Мамлакат аҳолиси бу йўлдаги бошқа ҳаракат иштирокчилари учун қўшимча хавф туғдиради, деган фикрда.

Йўл ҳаракати қодаларини таъминловчи белги ва турли қурилмалар барча мамлакатларда ҳам етарлича эмас. Масалан, 18 миллион аҳолига эга Каира шаҳрида бир неча йил аввал бор-йўғи 9 та светофор бўлган.

Ҳайвонларга ҳам ҳайдовчилик гувоҳномаси берилиши мумкинлиги ҳақида зийнатмисиз? Германиянинг Штутгарт шаҳарчасида худди шундай ҳодиса рўй берган. Бир вақтлар мамлакатга томоша кўрсатиш мақсадида келган Валентин Филатов номидаги айиқлар цирк жамоаси воқеанинг бевосита иштирокчилари бўлган. Репетицияларнинг биринчи мотоцикл миниб томоша кўрсатаётган айиқлар аренадан, сўнг цирк дарвозасидан чиқиб кетиб, автомашиналар йўлига тушиб қолади. Ҳайдовчи машинада унга етиб олгунига қадар, айиқ 3 та чорраҳадан ўтиб бўлади (айиқни кўрган ҳайдовчи ва йўл назоратчилари унга йўл берган). Ушбу гаройиб томоша барчани лол қолдиради. Шу кун кечқурун маҳаллий ҳуқуқ-тартиб органи ходимлари айиққа мамнунлиги билан ҳайдовчилик гувоҳномасини топширади.

Шаҳарлар машиналар билан тўлиб-тошган бугунги даврда ҳаётимизни йўл ҳаракати қодаларисиз тасаввур этиш қийин. Уларнинг айримлари қанчалик гайриоддий бўлмасин, муҳими, йўллар ва ҳайдовчилар ҳаракатини тартибга солишга, тирбандликларнинг олдини олишга хизмат қилмоқда. Бу эса пиёдаларнинг ҳам йўлларда эркин ва хотиржам ҳаракатланишини таъминлайди.

Ирода ТОШМАТОВА тайёрлади.

Замонавий йўл қодалари

йўл ҳаракати хавфсизлигини таъминлаб, тирбандликларнинг олдини олади

Цезар яратган йўл ҳаракати қодалари

Тарихий манбаларда келтирилишича, шаҳарда интизом ва йўл ҳаракатини тартибга солишга бўлган уришилар қадимги Рим императори Юлий Цезар давридаёқ бошланган. Унинг кўрсатмасига биноан шаҳарнинг айрим кўчаларида бир томонлама ҳаракатланиш жорий этилган. Кўёш чиқишидан то иш вақти тугагунига қадар шахсий юклар, арава ва файтонлар ҳаракати тақиқланган. Шаҳарга келувчилар ўз транспорт воситасини шаҳар четига қолдириб, Рим бўйлаб пиёда ҳаракатланиши ёки тахтиравон ёллашга мажбур эди. Империя йўлларида чап томондан ҳаракатланиш қонун сифатида қабул қилинган. Қурол-аслаҳаларни эса ўнг томонда қолдиришга руҳсат берилган. Ушбу қодаларни назорат қилувчи махсус хизмат тузилиб, унга озод этилган куллар орасидан, асосан, собиқ ўт ўчирувчилар саралаб олинган. Хизмат назоратчиларининг асосий вазифаси транспорт воситалари эгалари орасида юзага келадиган низо ва жанжалларнинг олдини олишдан иборат эди.

Ўрта асрларга келиб, Европада рицарларнинг ўнг томонда саф тортиши жорий этилди. Унг йўлак бўйлаб ҳаракатланиш анъанаси ҳозиргача кўплаб мамлакатларда сақланиб қолган бўлишига қарамай, Буюк Британия, Хиндистон, Япония, Бирма ва Кипр каби айрим давлатларда бунинг акси кузатилади.

1868 йилнинг 10 декабри йўл ҳаракати қодаларининг янги даври бошланиши сифатида тарихга кирди. Айнан шу кун Лондон парламенти олдидagi майдонга илк темир йўл семафори (йўлнинг очиқ ёки берклигини кўрсатадиган ранг-баранг чироқли асбоб) ўрнатилди. Ускуна ихтироси темир йўл семафорлари мутахассиси Жон П.Найт эди. Қўлда бошқариладиган ушбу қурилма икки-та семафор паррагидан иборат бўлиб, улар турли ҳолатда ўрнатилган. Горизонтал жойлаштирилган паррак «стой» сигнални, 45 градус бурчак остида эгилганда эса

секин ҳаракатланиш мумкинлигини аниқларди. Қоронғи тушганда қизил ва яшил ранг белгисини берувчи газли фонар ёқилган. Аммо қурилманинг техник жиҳатдан мукамал эмаслиги амалиётда бир қатор муаммоларни юзага келтирди. Хусусан, ускунанинг кўтарма механизми юқори босим билан ишлагани боис ўзидан кучли гичирлаган товуш чиқарарди. Бундан ҳуркиб кетган отлар бирдан орқа оёғида тикка туриб, эгасини хавф остида қолдирган. Энг ачинарлиси, семафор бир ойма ҳам бормай, портлаб кетар ва унинг тагида турган назоратчи жиддий жароҳатланарди.

1865 йилда Буюк Британия парламенти томонидан фаройиб қонун қабул қилинди. Унда транспорт тезлигини соатига 6 км.га қисқартириш ҳамда автомобиль олдида қизил байроқ силкитиб юрадиган кишининг бўлиши лозимлиги белгилаб қўйилди. Қизиги, қизил байроқ қўтарган киши машинадан олдинда югуриб, атрофдагиларни автомобиль келаётганлигини огоҳлантирган. Ушбу антиқа қонун кишиларнинг «оловли махлуқ»дан кўрқиб кетмасликлари учун йўлаб топилган экан.

Маълумотларга кўра, «қизил байроқ» қонуни 1896 йилга келибгина бекор қилинади. Шундан сўнг, йўл қодаларига оид кўплаб қонунлар ишлаб чиқилди. Бугунгига ўхшаш йўл ҳаракати қодалари эса илк бор Францияда 1893 йилнинг 14 августида қабул қилинди. 1914 йилда АҚШда биринчи электр светофор (қизил ва яшил рангдан иборат) жорий этилди. Пиёдалар ўтиш йўлига ишора қилувчи илк «зебра» йўл белгиси эса, 1953 йилда пайдо бўлди.

XX асрга келиб, Америка ва Европа давлатларида ҳайдовчилар мажбуриятини ошириш ҳамда уларнинг ҳаёти ва саломатлигини химоялаш мақсадида йўл ҳаракатига оид қодалар мажмуи юзага кела бoshлади. Хусусан, 1931 йилда Женевада йўл ҳаракати бўйича бўлиб ўтган Конференцияда қабул қилинган қодалар бу борада ташланган илк қадамлардан бири эди. Унда Европа учун умумий йўл белгилари тизими жорий этилди. 26 белгидан иборат йўл

йўл ҳаракати қодаларининг ҳаммаси ҳам биз ўйлаганидек, жиддий ёки зерикарли эмас. Дунёнинг айрим мамлакатларида шундай қодалар қабул қилинганки, уларни эшитиб, ҳайратга тушмай илож йўқ. Аммо айтиш жоизки, биз учун гайриоддий ва тушунарсиз йўл ҳаракати қодаларининг бари зарурат юзасидан пайдо бўлган. Яхшиши, уларга ўзингиз баҳо беринг.

Аҳоли сони бўйича дунёда етакчи ҳисобланган Хитойда жорий этилган йўл ҳаракати қодалари, кўп ҳолларда, пиёдаларга «қарши» экан. Мамлакатда катта йўлдан ўтишга ҳаракат қилмаган маъқул. Боси хитойлик ҳайдовчиларга «зебра» олдида, ҳатто, у ерда пиёдалар ўтиш йўлига бўлган тақдирда ҳам, тўхташ тақиқланади. Ахир шундоқ ҳам тиккич бўлган йўлларда автомобиль тезлигини камайтириш катта тирбандликни юзага келтириши мумкин. Шу сабабли бу ерда пиёдалар кулай вақтни кутиб, сўнг йўлдан югуриб ўтишга мажбур.

Таиланда ҳар қандай турдаги автомобилни кўйлак ёки футболкасииз бошқарган кишига дарҳол жарима солинади.

Саудия Арабистонида амал қиладиган йўл ҳаракати қодаларида аёл ҳайдовчиларга қатъий чекловлар ўрнатилган. Уларга ҳатто велосипед миниб ҳам тақиқланади. Хонимлар айрим йўллардагина машина бошқариш ҳуқуқига эга.

кетмаслиги учун автомобиль устини дарҳол махсус ёпинчи билан ёпиши зарур. Шу боис пенсильваниялик ҳар бир ҳайдовчи ўз машинаси учун катта гилоф олиб юришга мажбур.

Делавер штати аҳолиси автомобильда кийим алмаштириш йўл қодаларини жиддий бузиш, деб баҳоланади. Алабама худудида эса аёл ҳайдовчиларга нисбатан очикчасига иншонсизлик мавжуд. Бу ерда хонимларга фақат қизил байроқча ўрнатилган кичик ҳажмдаги транспорт воситалари бошқаришга руҳсат берилди.

Муҳим ва қизиқарли фактлар

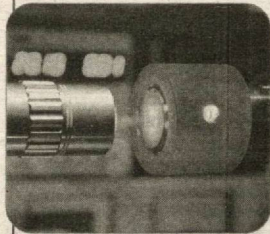
Маълумотларга кўра, йўл ҳаракати қодалари ва йўл белгиларини яратган инсонларнинг ўзи ҳар доим ҳам уларга амал қилмаган. Масалан, кўплаб қоидабузарларнинг танобини тортиб қўядиган радар мосламаси ихтироси, шотландиялик физик Роберт Уотсон-Уоттининг ўзи нуқул юқори тезликда автомобиль бошқарган. У тезликни ошириб, давлат автотомобил назорати ходимлари томонидан тўхтатилаверганидан «дод» деб, шундай деган экан: «Агар унга ўзим ҳам тушишимни билганимда, радарни ҳеч қачон яратмаган бўлардим!».

Швейцария мусаффо ҳаво-

2017-yil 8-fevral, № 11 (8972)

ВОДОРОДДАН МЕТАЛЛ ЯСАЛДИ

Харвард университети олимлари илк мартаба водороддан металл ҳосил қилгани ҳақида «Meduza» нашрида хабар берилди.

Бунинг учун газ 5,5 кельвин, яъни Цельсий шкаласи бўйича — 268 ҳароратга совутилиб, унга қарий 5 миллион атмосферали босим берилди. Водороддан металл ҳосил қилиш учун газ ячеёкага жамланиб, суяқ гелий билан совутилди. Сўнг ячеёка винтлар билан кетма-кет мақамлаш орқали қисиб қўйилди.

Аммо ушбу тадқиқотнинг икки жиҳати экспертларнинг танқидига учради. Биринчидан, металл қайта тикланмас тарзда фақат бир марта ҳосил қилинди. Иккинчидан, тадқиқотчилар ялтироқ металл водородни олмослар учун қўлланилган қоплама билан адаштирган бўлиши мумкин: Гап шундаки, жараён да алюминий оксиди ишлатилди, у эса муайян шароитларда металл алюминийга айланиши мумкин.

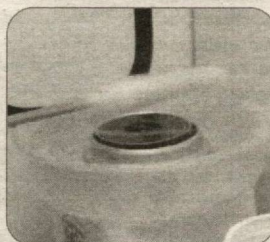
Ихтирони тасдиқлаш учун олимлар гуруҳи қўшимча синовлар ўтказишни мақсад қилган.

Шунингдек, археологик қазилмалар давомида 10 та қадимий қабристон, бир неча қудук, бино харобалари, иккита қулоччилик печи, бронза, тош, суяқ ва сополдан ишланган мингдан зиёд турфа хил буюмлар топилган.

ПАХТАҚАНД ДАСТГОҲИДА ТЎҚИМА ЎСТИРИЛДИ

Вандербилт (АҚШ) университети тадқиқотчилари миллий илм-фан жамғармаси кўмағида жароҳат ё касаллик туфайли шикастланган тери тўқималарини қайта тиклаш устида иш олиб бормоқда. Бу ҳақда жамғарма расмий сайтида хабар берилди.

Табиики, қайта ўстирилаётган тўқима яшаб қолиши учун қон талаб этилади. У эса капиллярлар — ҳар бири инсон соч толаси қалинлигидан ўн марта юлқароқ бўлган митти қонтомирлар орқали ўтади.

Пахтақанд дастгоҳи айнан ўша жойга ишлов бериб, жуда майда каналлар орқали суяқлик билан таъминлаб туришга мўлжалланган. Жамғарма томонидан тақдим этилган «Илмга қон халқ» туркумига оид лавҳада ушбу тажриба жараёни акс этган.

Тадқиқот муҳандислари Лион Беллан ва Ҳак Жун Суннинг таъкидлашича, жароҳат ва кучли оғриқдан шикастланган тери ўрнига ўрнатилган сунъий тўқима ҳаракат бобида аслидагидек бўлмаса-да, тиббиёт ходимларига бу ихтиро катта умид бағишламоқда.

УЧ МИНГ ЙИЛЛИК ТИМСОҲ СУЯКЛАРИ

Хитойлик маҳаллий археологлар бундан 3 минг йил олдин яшаган тимсоҳларнинг суяқларини топгани «China Daily» нашрида эълон қилинди.

Унда таъкидланишича, Шеньси маъмурий провинциясининг шимоли-ғарбида жойлашган Сиань шаҳар-туманидаги ерости ғорида олиб борилган қазилма вақтида тасодифан ғаройиб топилмага дуч келинди. Турли ўлчамли ушбу қадимий суяқлар ўрганилган, ундан хитойликларнинг стол устида олиб бориладиган қизикарли ўйини — мажонга фойдаланилгани маълум бўлди.

Экспедиция раҳбари Юэ Лянцзяннинг сўзларига кўра, Ғарбий Чжоу сулоласи даврида (милоддан аввалги XI асрдан янги эрамининг 771 йилигача) мазкур ҳудудда судралиб юрвчилар яшаган. Бу эса, ўз навбатида, бир неча минг йил аввал яшаб, кейинчалик қирилиб кетган тимсоҳлар ҳаёт тарзига оид ноёб маълумотлардан воқиф этиши мумкин. Бундан олдинги топилмалар мамлакатнинг фақат жанубий қисмларида топилган ва ўрганилганди.

Олимларнинг айтишича, чуқурроқ назар солинса, бу даврда иқлим анча намроқ, субтропик бўлган. Шу ўринда, қазиб олинган тимсоҳ қолдиқлари мазкур ҳудудда бир неча кўллар ва йирик сув ҳавзалари жойлашганидан далолат беради.

ҲАФТАЛИК ИШ СОАТИ МИҚДОРИ ҚАНЧА?

Австралия миллий университети олимлари ишчи-ҳодимларнинг соғлиғига зарар етказмайдиган ҳафталик максимал иш соати миқдорини аниқлади. Тадқиқот натижалари «Social Science & Medicine» журналида эълон қилинди.

Мутахассислар соғлом турмуш тарзига rioya қилиш учун ҳафтасига 39 соатдан кўп ишламасликни тавсия этган. Агар ушбу вақт кўрсаткичи меъёридан ортиб, инсон ўзига, хусусан, овқатланиш ва гигиена масалаларига эътибор қаратмаса, ходимнинг руҳий ва жисмоний ҳолатида ўзгаришлар рўй бериши мумкин.

Олимлар саккиз мингдан зиёд австралиялик ходимларнинг иш кuni ва уларнинг жорий ҳолатдаги саломатлигини таҳлил қилиш орқали шундай хулосага келгани эътиборлидир.

Мутахассислар ҳафтасига 40 соатдан кўпроқ ишлайдиган 24–65 ёшдаги қарийб ҳар уч фуқародан икки нафарининг меҳнат фазолияти учун сарфлайдиган вақтини қисқартиришни таклиф қилди.

Дарвоқе, тадқиқот муаллифлари иш билан банд бўлган аёлларнинг аксарияти уй юмушларини бажаришига ҳам эътибор қаратган.

Дилшод РЎЗИКУЛОВ тайёрлади.

реклама • эълон • реклама • эълон • реклама • эълон • реклама

Олов — дўст, олов — душман

Олов инсонга ҳам дўст, ҳам душман. Ундан фойдаланишда хушёр бўлиб, хавфсизлик қондаларига rioya қилган ва эҳтиёт чораларини кўрган одамгина оловни ўз измига бўйсундира олади. Акс ҳолда...

Ёнғинлар оқибатида келиб чиқадиган нохуш ҳолатлар ўт ўчирувчилар ҳамда хонадон эгаларини бирдек ташвишга солиб, моддий ва маънавий йўқотишларга олиб келади. Шундай экан, ўз вақтида бундай ҳолатларнинг олдини олиш ўз қўлимизда.

Аҳоли тураржойларини ёнғин хавфсизлиги талабларига мувофиқ ҳолга келтириш жуда муҳим. Тунда газ плиталари ва электр тармоғига уланган мосламаларни ўчириб қўйиш мақсадга мувофиқ.

Азиз юртдошлар! Хонадонингиздаги газ ва электр мосламаларини мунтазам назорат қилиб, электр тармоғи, розеткалари соғлигини кўздан кечириб турсангиз, келиб чиқиши мумкин бўлган хавф-хатарнинг олдини олган бўласиз. Унутманг, ҳар доим хавфсизлик қондаларига rioya қилсангиз, ўзингиз ва атрофдагиларнинг ҳаёти ҳамда мол-мулкни ёнғин балосидан асрашга ҳисса қўшасиз.

К.БОЙНАЗАРОВ,
12-ҲЕҲО 26-ҲЁКҚ инспектори,
сержант

Хамдамов Хабибуло Аблоқуловичнинг 16.00.03 — Ветеринария микробиологияси, вирусологияси, эпизоотологияси, микологияси, микотоксикологияси ва иммунологияси ихтисослиги бўйича “Ўзбекистонда шохли моллар бруцеллезининг эпизоотологияси, замонавий олдини олиш ва қарши курашиш чоралари” мавзусидаги докторлик диссертациясининг ҳимояси Самарқанд қишлоқ хўжалиги институти ва Чорвачилик, паррандачилик ва балиқчилик илмий тадқиқот институти ҳузуридаги 14.07.2016. Қх./V.25.01 рақамли илмий кенгашнинг 2017 йил 17 февраль кuni соат 14:00 даги мажлисида бўлиб ўтади.

Манзил: 140103, Самарқанд шаҳри, Мирзо Улуғбек кўчаси, 77-уй. Тел./факс: (0-366) 234-33-20, 234-07-86; e-mail: saiinfo@edu.uz.

Гулмуродов Рискӣбой Абдиевичнинг 06.01.09 — Ўсимликларни ҳимоя қилиш ихтисослиги бўйича “Ўзбекистоннинг марказий ва жанубий минтақаларида бўғдой касаллиқлари ва уларга қарши курашиш чоралари” мавзусидаги докторлик диссертациясининг ҳимояси Тошкент давлат аграр университети ва Андижон қишлоқ хўжалиги институти ҳузуридаги 14.07.2016. Қх.22.01 рақамли фан доктори илмий даражасини берувчи илмий кенгашнинг 2017 йил 25 февраль кuni соат 14:00 даги мажлисида бўлиб ўтади.

Манзил: 100140, Тошкент шаҳри, Университет кўчаси, 2-уй, Тошкент давлат аграр университети. Тел.: (0-371) 260-48-00; e-mail: tuag_info@edu.uz.

Аманов Ойбек Анваровичнинг 06.01.05 — Селекция ва уруғчилик (қишлоқ хўжалиги фанлари) ихтисослиги бўйича “Республиканинг жанубий минтақалари шароитига мос, серҳосил ва дон сифати юқори бўлган юмшоқ ва қаттиқ бўғдой навларини яратиш” мавзусидаги докторлик диссертациясининг ҳимояси Тошкент давлат аграр университети ва Андижон қишлоқ хўжалиги институти ҳузуридаги 14.07.2016. Қх.22.01 рақамли фан доктори илмий даражасини берувчи илмий кенгашнинг 2017 йил 24 февраль кuni соат 14:00 даги мажлисида бўлиб ўтади.

Манзил: 100140, Тошкент шаҳри, Университет кўчаси, 2-уй, Тошкент давлат аграр университети. Тел.: (0-371) 260-48-00; e-mail: tuag_info@edu.uz.

Воҳидов Улуғбек Нуридиновичнинг 14.00.04 — Оториноларингология (тиббиёт фанлари) ихтисослиги бўйича «Сурункали полипозли риносинуситларнинг клиник-иммунологик хусусиятлари ва уларни даволаш» мавзусидаги докторлик диссертациясининг ҳимояси Тошкент тиббиёт академияси ҳузуридаги тиббиёт фанлари доктори илмий даражасини берувчи 14.07.2016. Тиб.17.01 рақамли илмий кенгашнинг 2017 йил 21 февраль кuni соат 13:00 даги мажлисида бўлиб ўтади.

Манзил: 100105, Тошкент шаҳри, Олмазор тумани, Форобий кўчаси, 2-уй. Тел./факс: (+99871) 150-78-25; e-mail: tta2005@mail.ru.

2011 йилда Тошкент шаҳар Шайхонтоҳур туманидаги 82-умумий ўрта таълим мактаби томонидан Алимжонов Дилмуроджон Раҳоджон ўғли номига берилган U 5202298 рақамли шаҳодатнома йўқолганлиги сабабли **БЕКОР ҚИЛИНАДИ.**

Мактабдаги иссиқхона

таълим жараёнида ҳам, даромад топишда ҳам асқотмоқда

Халқимизда «Меҳнатдан келса бойлик, турмуш бўлар чиройлик» деган пурмаъно нақл бор. Андижон вилояти Избоскан туманидаги 15-ихтисослаштирилган давлат умумтаълим мактаб-интернати жамоаси айни мақолга амал қилиб кам бўлмади. 350 ўқувчи таълим-тарбия олаётган илм масканида талайгина ибратли ишлар амалга ошириляптир. Жумладан, 2014 йили мактаб-интернат ҳовлисида кичик иссиқхона ташкил этилиб, помидор ва бодринг кўчатлари парвариши йўлга қўйилганди. Сидқидилдан қилинган меҳнат тез орада ўз самарасини берди. Уч йил давомида 50 миллион сўмлик соф даромад олинди.

— Ботаника, биология, меҳнат таълими фанларидан тегишли амалий машгулотлар иссиқхонамизда ўтказилаётир. Ўқувчиларнинг жараёнда бевосита иштирок этиши улар қалбида табиатга меҳр, меҳнатсеварлик туйғуларини ривожлантирмоқда, — дейди муассаса директори Му-

хайёхон Шодмоналиева. — Иссиқхонадан олинган даромаднинг бир қисмига ўқув маскани учун 16 та нoutbuk, 2 та совуткич ва 6 dona телевизор харид қилинди. Фан олимпиадалари, спорт мусобақаларида фаол иштирок этган ўқувчиларни тақдирлаёмиз, ходимлар ва ўқувчи-

лар учун бепул тушликлар ташкил қилинган. Ўтган йил хисобида мактаб худудига 50 дан ортик манзарали даракх, 10 минг авсурмий ва 500 туп кўп йиллик гул

кўчатлари экилди. Аҳамиятли жиҳати, барчасини ўз иссиқхонамизда етиштирганимиз.

Ноябрь ойида жамоа лимонарий яратишга кири-

Ta'limda tadbirkorlik

шиб, иситиш мосламаларисиз «термос» усулида бунёд этилган жойда 25 туп лимон кўчатини парвариш қила бошлади. Уч йиллик цитрус ниҳоллар атрофи шудгорланиб, истеъмолда фойдали кўкатлар уруғи сепилди.

Бу каби ишларни оммалаштириш мақсадида мактаб-интернатда кўргазмали ўқув-семинар ташкил этилди. Тадбирда тумандаги барча таълим муассасалари вакиллари, маҳалла фойдалари ва ота-оналар иштирок этди. Семинар давомида йиғилганларга лимон кўчатларини парвариш қилишда «термос» усулини қўллашга доир тавсиялар берилди. Ҳозир тумандаги 50 дан зиёд таълим муассасалари, маҳалладаги 60 та хонадон эгалари янги услубда иссиқхоналар бунёд этиб, лимонарий ташкил этишга киришган.

Элмурод ЭРМАТОВ

Андижон вилояти

Тебранувчи тош

Мамлакатимизда туризмни ривожлантиришнинг катта имкониятлари мавжуд. Бунинг учун эса, аввало, ўзимиз яшаб турган ҳудуддаги диққатга сазовор жойларни яхши билишимиз ва ёшларни уларнинг тарихи, мавжуд ресурслари билан таништиришимиз лозим. Биз истиқомат қиляётган Навоий вилояти Хатирчи туманида сайёҳлар эътиборини тортаётган географик объектлардан бири Сангжумон харсангтоши Оқтовнинг жанубий ёнбағрида жойлашган бўлиб, нафақат маҳаллий аҳоли, балки четдан келган меҳмонларнинг ҳам диққат-эътиборини тортиб келади. «Сангжумон» тожикча сўз бўлиб, ўзбекчада «тебранувчи тош» деган маънони англатади. Тошнинг тағ-замини интрузив — гранит қатламлардан иборат. Бу ерда турли ҳажм ва шаклдаги ўнлаб тошлар ернинг юза қисмига чиқиб, қотиб қолган. Шулардан бири мазкур улкан тебранувчи харсангдир. Харсанг ғарб томонга қараб қий жойлашган. Айланаси 19, диаметри 9, баландлиги 6 метрга яқин.

Тошнинг ғарбий томони жуда кўп емирилганидан ҳар хил чуқурликлар, излар пайдо бўлган. Харсангнинг бел қисмида иккита 30—60 см чуқурликдаги кўзини кўриш мумкин. «Кўзлар»га мувофиқ жойлашган «бурун»нинг эни бир метрдан ортиқроқ. Узокдан қараганда, харсангтош кўзойнақ таққан одамига ўхшайди. Тошнинг шимоли-ғарбий томони ҳам кўп емирилган, фақат шарқий томони силлик, ташки таъсирлардан холироқ.

Тахминий ҳажми 75—78 кубметр, оғирлиги 225—235 тоннага тенг Сангжумоннинг жанубида гранит харсанг бор. У ўтмишда тебранувчи тош билан туташиб, улкан қояга айланган. Унинг сири — тебраничи туради. Улкан харсанг шунчалик енгил тебранадики, ҳатто, уни болалар ҳам ҳаракатга келтира олади. Маълумотларга кўра, худди шундай тош Аргентинада, Буэнос-Айрес шаҳри яқинида ҳам бор.

Тебранувчи тош яқинида иккинчи сирли харсанг — «тешик тош» мавжуд. Ундан 300—400 метр ғарбда баландлиги икки метрдан ошқ, замбуруғсимон ва кобрага ўхшаш тошлар ҳам кўзга ташланади. Уларнинг ҳосил бўлишида шамол муҳим рол ўйнаган.

Оқтов этагидаги яна бир диққатга сазовор туристик маршрутлардан бири Кўксарой

водийсидир. Водий ўртасида ўзига хос шакл касб этган кичик тоғ — «Жинўтти» қад ростлаб турибди. У тоғ эмас, кўпроқ қояга ўхшайди. Ёнбағриларида тик ва усти текис майдонча бор. «Жинўтти» деб номланишига халқ орасидаги турли афсоналар сабаб бўлса керак.

Кўксаройга ташриф буюрган сайёҳ хилма-хил манзараларни кўради. Бу томонларда май ойдан то ноябрь ойигача бир томчи ҳам ёмғир ёғмаслиги мумкин. Натижада мавжуд сой ва булоқларнинг суви камаяди. Лекин Кўксарой водийси табиатнинг бу қонуниятига гўёки бўйсунмайди. Бодомзор ва қамишзорлар қалин ўт билан қопланиб ётади. Тахминан 400 йиллик ёнғоқ ва тўт дарахти, 700—800 йил «умр кўрган» арчалар на Оқтов, на Нурота тоғида учрайди. Водийнинг ахсарият жойларида энг қуруқ йиллари ҳам қоялар ёригидан булоқлар сизиб чиқиб туради. Шу боис ҳам хар доим турли баликлар, ҳатто Ўзбекистонда жуда кам учрайдиган, муҳофазага муҳтож қора лайлак ва алқорларни учратиш мумкин. Қоянинг силлиқланган ёнбағрида эчки, от, одам, шер расмлари бўлиб, бу қадимги аҳолининг турмуш тарзини ифодалайди. Мирдош, Уқчора қишлоқлари атрофида ҳам аjoyиб сайилгоҳларга дуч келасиз. Бу худуд аҳолиси қадимдан узумчилик билан шуғулланиб кела-

ди ва узумнинг кишимиш нави-ни етиштиради.

Уқчора майизи ҳақида ким ҳам эшитмаган. Ривоят қилишларича, Мирдош Бухоро амирининг суюкли масканларидан бири бўлган. У кўкламда дам олиш ва ов қилиш учун даштага чиқар, бу ерда кийик ва алқор овлар экан. Халқ бу ерни «амирининг дашти» деб атаган. Кейинчалик «Амирининг дашти» атамаси Мирдошга айланган.

Лангар тоғининг куйи қисмида жойлашган Олтинсой табиати мўъжизаларга бой. Масалан, Оқтовус қишлоғи яқинида жойлашган «Майдон» ғори диққатга сазовор. Унинг умумий узунлиги 120 метрга яқин бўлиб, қадимда маҳаллий аҳоли олтинни очиқ усулда қазиб олганлиги ҳақида маълумотлар бор. Аҳоли, асосан, лалми деҳқончилик ва чорвачилик билан шуғулланади. Бу ернинг тоза ҳавоси, булоқ сувларининг турли маъданларга бойлиги ва мазали мевалари барчани лол этади. Олтинсойда Республика касабая уюшмалари федерацияси тасарруфидаги санаторийнинг очилиши кувончи воқеа бўлди.

Хатирчи тумани аҳолисининг кўпчилиги Зарафшон дарёсининг ўнг қисми ҳисобланган Оқдарё яқинида яшайди. Улар деҳқончиликда асосан Шовот ва Тос каналлари сувидан фойдаланишади. Оқдарёнинг қайир ва терраса қисмлари ўрмон ҳўжалиги таркибига ўтга, бу ерда табиий ландшафт ҳолати ижобий томонга ўзгарди. Агар ўқувчилар билан бу худудга саёҳат уюштирилса, ёш сайёҳлар дарёнинг умумий кўриниши, чуқурлиги, ирмоқлари, сувайирги, оқим сарфи ва тезлиги, дарёнинг эски ўзани, қолдиқ қўллари каби гидрологик ва гидрометрик тушунчаларга эга бўладилар.

Зулфия ХАСАНОВА,
Навоий вилояти ХТХҚТМОИ
катта ўқитувчиси,
Раъшан РАИМОВ,
Хатирчи туманидаги
70-мактабнинг география
фани ўқитувчиси

Tabiat va biz

Бойсун — ўқилмаган тарих. Улкан тоғлари, кир-адирлари бағрида нафақат қазилма бойликлари, балки маънавиятимизга, қадриятимизга гувоҳ бўлувчи аjoyиб сир-синоатлари билан ҳам машҳур. Кофрун дарасида Алпомиш кўтарган полвонтош бор. Бу тошни кўнгли оқ, имонли полвонгина кўтара олади, деб нақл қиладилар. Айтишларича, пахлавлонликка даъвогар киши бу тошни азот кўтариб, етти қадам юриши керак. Қизиги, бу тошни ҳақиқий пахлавлон кўтарса, ерда оёғининг изи қолмас экан. Агар зўравон, манмансиргаган одам уни кўтаришга уринса, оёқ излари тупроққа ботар, лекин тош қимирламас экан. Шу тўғайли тош атрофида оёқ излари кўп.

Полвонтошни ким кўтаради?

Полвонтошни кўтариш қадимдан бойсунликларнинг жисмоний машқи ҳисобланади. Бундай тошлар одатда карвонсарой, йўллар кесишган чорраха, гузар майдончаларида бўлиб, биринчидан ёшларнинг чиниқиши учун, иккинчидан ёш полвонларнинг куч синаш воситаси бўлган. Тошлар ҳар хил катталиги ва оғирликда бўлиб, узокдан кўк ёки оқ рангда кўзга ташланади. Ёнғ оғир полвонтошни жойидан силжитган полвонни эл олқишлаган.

Кофрун дарасидаги мўъжизавий полвонтош энг қадимий бўлиб, не-не полвонларнинг қўли, нафаси теккан. Полвонтош ёш полвонларга руҳий мадад, куч-қувват бераётган бўлса, ажаб эмас. Боболарнинг айтишича, бир аср муқаддам бойсунлик Маматали полвон бу тошни кўтариб, шуҳрати оёқ-узокларга кетган экан. Маматали полвон ҳаёти билан қизиқиб, фарзандлари билан суҳбатлашганимда, у кишининг гиламга тушиш олдидан бир коса сазби сувини симириб ичишини билиб олдим.

Кофрун дарасидан узок бўлмаган Даштиғоз қишлоғида ўсиб вояга етган Тоштемир Мухаммадиев кураш бўйича оғир вазнда жаҳоннинг мутлақ чемпиони. Тил-локамарлик Абдулла Тангриев ўз вазни бўйича халқаро турнирда кўп мартаба голибликни кўлга киритган. Олимпиада ўйналарининг кумуш медал савриндори, жаҳон чемпиони, Осий ўйналари савриндори Абдулла Тангриев полвонликда юртимиз шарафини муносиб химоя қилиб келмоқда. Полвон Давлат Чориев 12 карра Ўзбекистон чемпиони. Кураш бўйича 2005 йилги ва 2009 йилги жаҳон чемпионати голиби.

Кофрун дарасидаги Алпомиш панжаси теккан мўъжизавий полвонтошдан руҳий мадад, илҳом, куч-қувват олган ёш полвонлар юртимиз шаънини улуғлаб, унинг байроғини ўзга давлатларда баланд кўтаришига ишончимиз қомил.

Очил ТОШКУЛОВ

Сурхондарё вилояти

2017-yil 8-fevral, № 11 (8972)

Хабарингиз бор, юртимиздаги касб-хунар коллежлари ва академик лицей ўқувчилари ўртасида анъанавий тарзда ўтказиб келинаётган «Баркамол авлод» спорт мусобақаларининг финал босқичи бу йил Жиззах шаҳрида ўтказилади.

Рамзий эстафетани 2015 йилда қабул қилиб олган жинналар мазкур спорт ўйинларига қизгин тайёргарлик кўрмоқда. Урта махсус, касб-хунар таълими тизимида таҳсил олаётган ўқувчилар ҳаётида муҳим воқеа бўлган ушбу спорт тадбирини намунали ташкил

тика бўйича баҳслар бўлиб ўтади. Ёшлик, нафосат ва спорт байрами дея аталадиган мазкур спорт ўйинларида қатнашиш учун Жиззах шаҳрига спортчилар билан бирга мураббийлар, тиббиёт ходимлари, ички ишлар идоралари вакиллари,

касб-хунар коллежи ҳамда Жиззах политехника институти қошидаги академик лицейда ётоқхона ва ошхона барпо этилмоқда. Энг асосийси, барча спорт иншоотлари ўзимизда ишлаб чиқарилган замонавий ва сифатли жиҳозлар билан таъминланишига эътибор қаратиляпти.

— Мусобақалар ўтказиладиган спорт мажмуаларида қурилиш ва таъмирлаш ишлари қизгин давом этаяпти, — деди Жиззах вилоят ўрта мах-

Нуфузли мусобақада мезбон жамоаларнинг ҳам ташкилий ишлари, ҳам мусобақаларда фаол бўлиб, совринли ўринларни қўлга киритиши вилоятликлар учун қувончли воқеа бўлади. Шунинг учун ҳам айни пайтда жинналар энг тажрибали мураббийлар истеъдодли шогирдларини муҳим учрашувларга астойдил тайёрламоқда. Жумладан, спортнинг барча турлари бўйича шакллантирилган терма жамоалар мунтазам равишда ўқув-йигин машғулоти ўтказмоқда.

Умуман, жинналар спортчи йигит-қизларнинг шашти бу йил ҳар доимгидан баланд. Улар бор куч ва имкониятларини фақат «Баркамол авлод» спорт ўйинларига асраётгани йўқ. Балки бугунга қадар турли спорт мусобақаларида, хусусан, 18 та республика миқёсидаги спорт мусобақаларида қатнашиб, 9 олтин, 11 кумуш ва 16 бронза медални қўлга киритишди.

Шунингдек, Жиззах олимпия захиралари коллежи ўқувчилари Элмира Газизова, Сабина Умарова, Бегзод Сафаров, Жалолдин Абдурахимов энгил атлетика бўйича Ўзбекистон чемпиони бўлишди. Уларнинг тенгдошлари Араббой Мамасидқов, Зухра Хайитбоева, Юлдуз Суондиқова каби иқтидорли ёшлар миллий кураш бўйича Ўзбекистон чемпиони голиб ва совриндорларига айланишди.

Зарбдор қишлоқ хўжалиги касб-хунар коллежи ўқувчиси Дурдона Хасанова кураш бўйича мамлакат чемпионатида кумуш медал соҳиби бўлиб, республика терма жамоасига қабул қилинган айниқса қувонарлидир.

«Баркамол авлод» спорт ўйинларига бугун юртимизнинг барча вилоятларида қизгин тадорик кўрилаётгани шубҳасиз. Дунёнинг бирор мамлакатда ўхшаши йўқ ушбу уч босқичли спорт мусобақалари тизимининг муҳим тарихий қисми ҳисобланган мазкур беллашувлар ўғил-қизлар ҳаётида янги саҳифа очшига ишонамиз.

Абдусаттор СОДИҚОВ

МЕЗБОНЛАР ҒАЛАБА ҚОЗОНДИ

Швециянинг Сандвикен шаҳрида тўп билан ўйналадиган хоккей бўйича жаҳон чемпионати финалида Россия терма жамоаси мезбон спортчиларга қарши майдонга чиқди, дея хабар берди «Лента».

Мурасасиз курашлар остида ўтган матчда 4:3 ҳисоби қайд этилди. Муҳим учрашув шведлар фойдасига ҳал бўлди. Эътиборлиси, руслар илк таймдан сўнг рақибидан 3:1 ҳисобида олдинда бораётганди. Бироқ «иштак» тановул пайтида келади» деганларидек, иккинчи бўлимда мезбонлар ташаббусни ўз томониغا олдириб, Даниэль Моссберг (23), Кристофер Эдлунд (61), Эрик Петтерссон (84) ва Адам Гильям (90+1) урган гол эвазига зафар қучди.

Шу тариха Швеция терма жамоаси ўз тарихида 12-марта жаҳон чемпиони бўлди.

ИЛК ҒАЛАБА СУРУРИ

Теннис бўйича Россиянинг Санкт-Петербург шаҳрида бўлиб ўтган Аёллар теннис ассоциацияси (WTA) таснифидаги нуфузли халқаро турнир финалида Франциялик Кристина Младенович ҳамда қозғистонлик Юлия Путинцева ўзаро куч синашди.

«ТАСС» манбасида келтирилишича, умумий ютуқ жамғармаси 776 минг долларга тенг «St.Petersburg Ladies Trophy» мусобақасининг ҳал қилувчи баҳси Кристинанинг ғалабаси билан яқунланди. У ўз рақибасини уч сет натижасига кўра, 6:2, 6:7 (3:7), 6:4 ҳисобида енгни.

Шу тариха 23 ёшли К.Младенович WTA таснифидаги турнирларнинг яқаллик мусобақаларида илк бор бош совринни қўлга киритди. У бунгача жутлик баҳсларида 16 марта ғалаба қозонишга улгурган.

КАМЕРУН — 5 КАРРА ЧЕМПИОН

Футбол бўйича Ғабонда ниҳоясига етган Африка миллатлар кубоги финалида, аввал хабар берганимиздек, Камерун ва Миср терма жамоалари куч синашди.

«Спорт» нашрида ёзилишича, мурасасиз курашларга бой ўтган матчда камерунликларнинг қўли баланд келган. Қизик томони шунки, учрашувда ҳисобни мисрликлар очганди. Аниқроғи, 22-дақиқада Муҳаммад ал-Ненни ҳисобни очиб, мисрликларни олға бошлади. Аммо иккинчи таймда камерунликлар ўзига келди ва Никола Н'Кулу 59-дақиқада, Венсан Абубакар эса 88-дақиқада гол уриб, жамоасига ғалаба келтирди.

Камерун футболчилари мамлакат тарихида 5-бор ушбу совринни қўлга киритди. Энди улар Африка чемпиони сифатида шу йилнинг 17 июнидан 2 июлга қадар Россияда ўтадиган Конфедерациялар кубоғига қатнашади.

З.ХОЛОВ тайёрлади.

«Баркамол авлод» спорт ўйинлари

ёш спортчилар ҳаётида янги ва унутилмас саҳифа очади

этиш ва ўтказиш учун Жиззах вилоят ҳокимлиги томонидан штаб ташкил этилди. Штаб айни кунда режа асосида белгиланган вазифаларни босқичма-босқич амалга оширмоқда.

Хар уч йилда ўтказиладиган «кичик олимпиада»да иқтидорли ўғил-қизлар спортнинг 17 тури бўйича ўзаро баҳрлашади. Муҳими, бир-биридан қизиқарли спорт ўйинларининг юқори савияда ўтиши мезбон вилоятдаги спорт мажмуаларига, аниқроғи, у ердаги шарт-шароитларга ҳам боғлиқ.

Шу маънода, ташкилий қўмита асосий эътиборни мусобақалар ўтказиладиган объектларни сифатли қуриш ва таъмирлаш ишларига қаратмоқда. Маълумотларга кўра, спорт мусобақалари вилоятдаги 3 та объектда ўтказилиши мўлжалланмоқда. Жумладан, Жиззах олимпия захиралари коллежида гандбол, волейбол, теннис, стол тенниси, оғир атлетика, бадминтон, эркин кураш, юнон-рум кураши, дзюдо, таэквондо мусобақалари, Жиззах политехника институтидега баскетбол, футбол, шахмат баҳслари, вилоят «Сўғдиёна» универсал марказий ўйингоҳида эса сузиш, энгил атлетика, бокс ва баддий гимнастик

ҳакамлар, оммавий ахборот воситалари ходимларидан иборат катта гуруҳ келиши кутилмоқда. Уларнинг яшаши ва дам олиши учун вилоятдаги 5 та ўрта махсус, касб-хунар таълими муассасасида реконструкция ва капитал таъмирлаш ишлари олиб бориляпти. Хусусан, Жиззах педагогика коллежида 344 ўринли тураржой ва 200 ўринли ошхона қурилиши, Жиззах иқтисодиёт ва хизмат кўрсатиш касб-хунар коллежида 200 ўринли ошхона, Жиззах олимпия коллежида 200 ўринли ётоқхона, 200 ўринли ошхона, гимнастика зали, ёпиқ сузиш ҳавзаси, очик теннис корти ва спорт зали муқаммал таъмирланиб, Жиззах транспорт

сус, касб-хунар таълими бошқармаси бошлигининг маънавий-маърифий ишлар бўйича ўринбосари Нуриддин Уринов. — Мутасадди ташкилотлар объектлардаги таъмирлаш ишларини ўз муддатида сифатли бошқариш учун бор куч ва маҳоратини ишга солимоқда. Кун сайин чирой очаётган спорт мажмуалари эса кўрган кишининг кўзини қувнатади. Уста қурувчилар, уларга ёрдамлашаётган маҳаллий ҳашарчиларимиз «Баркамол авлод» спорт мусобақалари баҳонасида келажақ авлод учун муҳим иморатлар бунёд этаётганини юракдан ҳис этаяпти. Бу туйғуларни янада масъулият ва фидойилик билан меҳнат қилишга ундаяпти.

Интеллектуал мусобақа

унда курсантлар билими синовдан ўтказилди

Бугун мамлакатимизда ёшлар манфаатларига йўналтирилган, уларнинг жамиятда ўз ўрнига эга бўлишини кафолатлашга хизмат қилаётган ҳуқуқий, иқтисодий, маънавий-маърифий тадбирлар, спорт мусобақалари тизимли тарзда ўтказиб келинмоқда.

Ёшларни Ватанга муҳаббат ва истиқлол гоғларига садоқат, миллий қадриятларимиз, бой маънавий меросимиз, тарихий анъаналаримиз, умуминсоний қадриятларимизга ҳурмат руҳида тарбиялаш, ижодий имкониятларини рўёбга чиқариш, мантаний фикрлаш қобилиятини шакллантириш, интеллектуал салоҳиятини оширишда «Кувноқлар ва зукколар» интеллектуал кўрик-танловининг ўрни алоҳида. Ички ишлар вазирлиги Ёнгин хавфсизлиги олий техник мактаби

курсантларининг маънавий, сиёсий, ҳуқуқий ва касбий билимлари ҳамда жисмоний ва жанговар тайёргарлигини юксалтириш мақсадида ташкил этиб келинаётган тадбирлар қаторида «Викторина», «Кувноқлар ва зукколар» танловлари ўзгача маъно-мазмун касб этади. Яқинда Ёнгин хавфсизлиги олий техник мактабининг «Маънавият ва маърифат» марказида 2- ва 3-босқич ҳамда 4- ва 5-босқич курсантлари ўртасида «Кувноқлар ва зукколар» кўрик-танлови ўтказилди.

Шижоатда бир-биридан қолишмайдиган жамоалар олти шарт: «Танишиш», «Ижодий ёндашув», савол-жавоб, «Интернетда ёзилишича...», «Пантомима», «Эркин мавзудаги ижодий сахна кўриниши», мусиқий чиқиш ҳамда «Сўнги янгиликлар» бўйича ўзаро баҳслашишди.

Тажрибали педагоглар ва мутахассислар томонидан баҳолаб борилган беллашувда ўз билим даражаси ва салоҳияти билан рақибдан устунилигини намоийш этган 3-босқичнинг «Кувноқлар» ҳамда 5-босқич курсантларидан иборат «Ихтирочилар» жамоаси голиб деб топилди.

Ф.ХОДЖАЕВ, Ш.АСАМОВ, А.САДИРОВ, ЁХОТМ ўқитувчилари

Муҳтарам Нилуфар ЮНУСОВА!

Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети ва Тошкент тиббиёт академияси педагогик жамоалари Сизни туғилган кунингиз ва 50 ёшингиз билан самимий кутлайди!

Сиз қатор йиллардан буён ТДПУнинг Педагогика факультети «Мақтабгача таълим методикаси» кафедрасида ёшларга таълим-тарбия бериб келмоқдасиз. Сизнинг устозлик фаолиятингиз доимо тахсинга лойиқдир. Сиздан педагогик маҳоратни ўрганган юзлаб ёшлар бугунги кунда республикамизнинг турли ҳудудларидаги таълим муассасаларида мубафқиятли иш олиб бормоқда. Бундан кейинги педагогик фаолиятингиз янада раванқ топишини тилаймиз.

Сизга узок умр, мустаҳкам соғлиқ, оилавий бахт доимо йўлдош бўлсин! Ҳурмат ва эҳтиром билан касбдошларингиз ва шогирдларингиз.

Иқтидорни ривожлантирувчи тўғараклар

Саҳнада спорт кийимида ўзбек жанг санъати бўйича кўргазмали машқларни бажарётган болаларни ҳавас билан кузатаётган болакай ёнидаги ўртоғига гап қотди:

— Қара, худди кинодаги-дек жанг қилар экан-а?

— Биз ҳам шу тўғаракка қатнашсак, бўларкан.

— Юр, суриштириб кўрамиз...

Шайхонтоҳур туманидаги 20-мактабда умумтаълим

мактаблари ўқувчиларини тўғаракларга жалб қилиш мақсадида ташкил этилган "Очиқ эшиклар куни"да нафақат спорт, балки фан ва ижодий тўғараклар фаолиятига бағишланган кўргазмалар ҳам намоиш этил-

ди. Ўқувчилар қизиқишлари-га кўра машғулотларни кузатиб, келажакда ўзлари учун фойдали тўғаракка аъзо бўлишни мақсад қилиб қўйишди. Айниқса, тасвирий санъат, кўғирчоқ театри, таэквондо, ўзбек жанг санъати, вокал ва доира тўғараклари бўйича олиб борилган очик машғулотлар барчада катта қизиқиш уйғотди.

— Ўқувчи-ёшларни ҳар

томонлама баркамол этиб тарбиялашда туманимизда 35 та умумтаълим мактаби, 1 та ёрдამчи мактаб, 3 та болалар мусика ва санъат мактаби, 1 та болалар ва ўсмирлар спорт мактаби, "Баркамол авлод" болалар маркази ва 42 та мактабча таълим муассасаси фаолият олиб бормоқда, — дейди ТХТМФМТТЭБ муди-

ри Фаҳрия Широ̀ва. — Уларнинг ҳар бирида ёш авлод иқтидорини ривожлантирувчи турли тўғараклар фаолияти йўлга қўйилган. Ҳозирга қадар туманимиз ўқувчилари турли йўналишда ташкил қилинган танловларда совринли ўринларни қўлга киритиб келмоқда.

Б.РИЗОҚУЛОВ
олган суратлар.

Reklama va e'lonlar . Reklama va e'lonlar . Reklama va e'lonlar . Reklama va e'lonlar . Reklama va e'lonlar

BOLALAR ADABIYOTI + CD

O'ZBEKISTON BOLALARI VA O'SMIRLARINING ADABIY-BADIYIY JURNALI

Азиз муштарий! 2017 йил — Халқ билан мулоқот ва инсон манфаатлари йили барчамизга муборак бўлсин! Сиз йил давомида фарзандларингиз билан турли қизиқарли рўкнларда ўзбек ва жаҳон адабиёти намуналарини ўқиб, завқ олмақчимисиз? Ижодкор болаларга эркин манбалар излая-сизми? Гўзал миллий кўшиқларимизнинг матни билан танишиб, мусиқасини тингламоқчимисиз? Фарзандларингиз мутолаа воситасида инглиз тилини ўрганишини истайсизми? Замонавий инсон сифатида хонадонингизда «мусиқий журнал» жаранг сочиб туриши сизга қизиқми? Унда «Болалар адабиёти» журнаliga обуна бўлишга шошилинг! Унутманг: «Болалар адабиёти» — орзу-ниятларингиз қалити!

ОБУНА ИНДЕКСИ:
1282

ОБУНА ДАВОМ ЭТМОҚДА

Журнал ойда бир марта нашр этилади.
Маълумот учун телефон: +99894 647-28-23

www.kitob.uz

@bolalar_adabiyoti

Ma'rifat

ТА'СИС
ЕТУВЧИЛАР:

О'zbekiston Халқ та'лими вазирлиги,
О'zbekiston Олий ва о'рта махсус
та'лим вазирлиги, О'zbekiston
Та'лим, фан ва маданият
ходимлари касба уйушмаси
Respublika кенгаши.

Бoш муҳаррир Абдусамат РАҲИМОВ

Газета O'zbekiston Matbuot va axborot agentligida
2006-yil 22-dekabrda 0067-raqam bilan ro'yxatga
olingan. Indeks: 149, 150. G-215. Tiraj 58723.
Hajmi 4 bosma taboq. Ofset usulida bosilgan,
qog'oz bichimi A-3. Bahosi sotuvda erkin narxda.

TELEFONLAR:
qabulxona — 233-50-55;
kotiбиyat — 233-99-15;
reklama va marketing bo'limi —
233-42-92(faks), 236-54-17.

«Ma'rifat»dan
materiallarni ko'chirib
bosish tahririyat
ruxsati bilan amalga
oshirilishi shart.

Tahririyatga kelgan
qo'lyozmalar taqriz
qilinmaydi va muallifga
qaytarilmaydi.

«Sharq» nashriyot-matbaa aksiyadorlik kompaniyasi bosmaxonasi.
Korxonada manzili: Buyuk Turon ko'chasi, 41-uy.

O'zA yakuni — 01.17 Topshirildi — 02.35

MANZILIMIZ:
100083, Toshkent shahri,
Mathuotchilar ko'chasi, 32-uy.
Web-site: www.marifat.uz

Dizaynerlar:
Malohat TOSHOVA, Faxriddin RAHIMOV.
Navbatchi muharrir:
Sanobar JUMANOVA.
Navbatchi:
Bobomurod XUDOYBERDIYEV.

1 2 3 5 6